БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 123 (6558)
ИЮНИИН 23
ВТОРНИК
1953 он

Сэн 20 мунгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР (1-дэхи нюур).

ИЛАЛТЫН ТУГ. (Рейхстагые добтолгодо хабаадалсаһан Советскэ Союзай Герой гвардиин подполковник, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат К. Я. Самсоновой хөөрөөн) (1-дэхи нюур).

Хабарай тарилгын дүнгүүд ба тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряаха, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха талаар партийна организацинуудай зорилгонууд (2-дохи нюур).

НИИТЫНГЭЭ АДУУ МАЛЫЕ ЭЛБЭГ ЕХЭ ҮБҺЭ ГЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАЯ! П. Цыренжапов, Ц. Дашницыренов, Д. Бадмаев, З. Бандеев, Л-Ц. Очиров, Ленхобоев, Г. Султумов, Вампилова, Будаев, Цыремпилов, Г. Норбоев. — Манай колхозой үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин түсэб. М. Александров. — Тэжээл бэлэдхэлэй бригада (3-дахи нюур).

Эб найрамдалай Бухэдэлхэйн Соведэй сесси дээрэ (4-дэхи нюур).

Эб найрамдалай Бухэдэлхэйн Соведэй сессиин хүндэлэлдэ Будапештдэ 100 мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болобо (4-дэхи нюур).

Корейдэхи событинууд (4-дэхи нюур).

Советскэ хүнүүдэй һэрэмжые дээшэлүүлэе

Советскэ ороной арадууд үүсхэн зохёохы энхэ амгалан ажал хэжэ байна. Манай Эхэ ороной хүсэ шадалые эсэшэ сусашагүйгөөр бэхижүүлхэ, ниитын үйлэдбэриие хүгжөөн дэбжээхэ ба нарижуулан һайжаруулха зэргээр ажалшадай хододоо ургажа байдаг материальна ба культурна хэрэгсэлнүүдые бүри һайнаар хангаха хэрэгтэ Коммунистическэ парти советскэ хүнүүдэй творческо эршэ шадалые зорюулна.

Советскэ хүнүүд болбол ажахын ба культурна байгуулалтада шэнэ-нүүд амжалтануудые туйлахадаа тэрээгээрээ бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлнэ. Теэд, энэншье ойлгосотой: манай Эхэ орон—эб найрамдалай хэлбэришэгүй түшэг тулгуури болоһон орон шэнэ дай бэлэдхэхэ ба эхилхэ ябадалда тон ехэ һаад хэжэ байһан орон мүн.

Бүхы арадууд үни удаан ба бата бэхи эб найрамдалые ехээр хүсэнэ. Эбэй ёһоор шиидхэжэ болохогүй нэгэшье арсалдаата асуудал уласхоорондын ажабайдалда үгы юм гэһэн Советскэ Союзай политикые эб найрамдалые ехэтэ хүсэжэ байһан хүнүүд бүхыдөө халуунаар дэмжэнэ. Тиигэбэшье, арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэлгые таһалдуулха, уласхоорондын харилсаануудтахи шахардуу байдалые һуларуулхагүй гэһэн зорилго урдаа табиһан хархис этэгээдүүд байдаг юм. Тэдэнэр юушье хэхэдээ зобохогүй, харатай муухай һаналаа бэелүүлхын тула ямаршье муухай арга хэрэглэдэг байһыень баримтанууд тон тодоор харуулна. Агрессивнэ Атлантическа блогто ородог гүрэнүүд, түбхын түрүүндэ, Америкын Холбоото Штадуудай тагнуулай органууд Советскэ Союзда ба эб найрамдалда дуратай бусад демократическа оронуудта эсэргүү хорото ябуулга хэжэ байһаниинь энээн тухайда гэршэлнэ.

Һэрэмжэеэ бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхые, империалистическэ тагнуулнуудай хорото ябуулгын хойноһоо хёрхо хурсаар адаглан хаража байхые советскэ хүнүүдые эдэ бүгэдэ уялгална. Тиихэдээ гадаадын тагнуулнууд мүнөө үедэ манай орон дотор дэмжэгдэхэгүй, дэмжэгдэхэ арганшьегүй гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй. Тиимэһээ СССР-тэ эсэргүү хорото ябуулга хэхэдээ тэдэнэр элдэб үнгын шаара шабхаруунуудые, Эхэ орондоо урбагшадые, гестапоһаа американска тагнуулда «уг залгамжалан» ороһон урданай фашистска туһамаршадые хэрэглэхэ бэззбди гэжэ найдадаг.

СССР-тэ эсэргүү хорото ябуулга хэхэ агентнуудые бэдэрхэдээ гадаадын тагнуулай органууд болбол дайнай үедэ баагаар абаашагдаһан аад, мүнөө тэндэ хүсөөр баригдажа байдаг сэрэгэй пленэйхидэй ба гражданска нюурнуудай байдаг «нүүлгэгдэһэн нюурнуудай» лагерь гэдэг газарнуудта тусгаар анхаралаа хандуулдаг. Эдэ хүнүүдэй тулюур ядуу байдалтай туладань американска тагнуулай офицернүүд тэдээниие баалаха бүхы аргануудые — мэхэ гохо, эдишэ үгэхэ, галхааха мэтээр Эхэ орондоо хорото тагнуулай ба һүйдхэлгын ябуулга хэхэ зүбшөөл абаха гэжэ оролдодог байна.

Энээнһээ муухай, энээнһээ хара һанаатай ябуулга гэжэ бии юм аал? Советскэ Союз, США, Англи гурбан дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ союзнигууд байһан юм, тиихэдээ дэлхэйн соёл болбосоролые ба культурые фашистска зэрлигүүдһээ аршалхын түлөө тэмсэлдэ хамаг хүшэр хүндэ юумые советскэ арад даажа гараһан байгаа. Харин тиигээд, мүнөө болоходо США-гэй тагнуулай органууд манай дайсанай—гитлеровскэ сэрэгүүдэй СССР-һээ баагаар абаашаһан нюурнуудые мүн фашистнуудта сэхэ туһалжа байһан хүнүүдые СССР-тэ хорото ябуулга хэхыень хэрэглэхэеэ оролдоно.

Американска тагнуулнуудта бэеэ худалдаһан хүнүүд Баруун Европодо, илангаяа Германиие эзэмдэлгын американска зонодо эмхидхэгдэһэн тусхай «һургуулинуудта» һуралсадаг. Тэдэнэрые элдэб һандарал, террор, шпионаж, хүниие алаха «эрдэмдэ» һургадаг, тиигээд һүүлээрнь эдэ муухай амитадые элдэб буу, зэбсэг, хоро, радиопередатчик, хуурмаг документнүүд гэхэ мэтээр хангаад, американска самолёт дээрэһээ манай ороной территори дээрэ хаядаг.

Хэндэшье мэдээжэ, иимэ ябадал энэ жэлэй апрелиин һүүлээр болоһон байгаа: таниха тэмдэггүй, тусхайгаар түхеэрэгдэһэн американска самолёт Украинска ССР-эй территори руу эльгээгдэһэн байгаа. Тиихэдээ Мюнхен шадар американска шпионско-диверсионно «һургуули» дүүргэһэн, хүсэд буу зэбсэгээр хангагдаһан дүрбэн бандидууд самолёт дээрэһээ хаягдаһан байгаа.

Американска тэдэ тагнуулшад баригдаад, СССР-эй Верховно Сүүдэй Сэрэгэй Коллегиин шиидхэбэреэр буудагдаһан байгаа. Манай Эхэ орон руу гадаадын тагнуулай органуудай шпионууд ба диверсантнуудые ябуулха болоо һаань, тэдэнэрнь эгээл иимээр гэмээ амсаха байна!

Манайхи руу тусгаар һургагдаһан шпионуудые болон алууршадые эльгээхэдээ американска тагнуулай органууд Советскэ Союзда эсэргүү ябуулгынгаа оройдоол заримхан хубииень хэнэ гээшэ. Тиигээд энэ хорото ябуулгыень США-гэй хархис этэгээдүүд зоригжуулдаг ба һайшаан урмашуулдаг байха юм.

1951 оной октябриин 10-да Холбоото Штадуудай правительство хадаа Советскэ Союз болон арадай демократиин оронуудта эсэргүү һүйдхэлэй, диверсионно ябуулга хэхын тулада зуун миллион доллар һомолһыень, США-гэй конгресс «аюулгүйе дам хоорондоо хангаха хуули» гээшээрээ баталаашань бүхы дэлхэйн хүн зондо мэдээжэ.

Бүхы дэлхэй дээрэхи хүн зоной, эб найрамдалда дуратай гүрэнүүд болон арадуудай энээниие буруушааһан байбашье, хорото ябуулгануудые хэлгэдэ мүнгэн зөөри һомолхо тухай хуули хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Хэтэрхэдээ, 1952 оной июниин 20-до США-гэй конгресс хадаа 1951 оной хуулиин ёһоор табигдаһан мүнгые саашадань гаргашалжа үргэлжэлүүлхэһээ байтагай, харин Хойто-Атлантическа союзай хэмжээ-ябуулганuудта табигдаһан мүнгэн дээрэ шпионско хорото ябуулгада нэмэжэ гаргашалха гэжэ хараалба. Эсэстэ, мэнэ һаяшаг, 1953 оной майн 5-да США-гэй правительство болбол ерэхэ финансова жэлдэ гадаадын гүрэнүүдтэ сэрэгэй туһаламжа үзүүлхэ тухай хуулиин проектые конгрессэй үзэмжэдэ табиһан байгаа. Энэ хуули хадаа Советскэ Союзда ба арадай демократиин оронуудта хорото диверсионно ябуулга хэлгэдэ тэрэшэлэн зорюулагдаһан байха юм. Азидахи «антикоммунистическэ подпольедо» мүнгэн зөөри табилгые конгрессэй зүбшөөхыень США-гэй правительство һэмээхэнээр туйлаба гэжэ бүри һая, июниин 13-да Юнайтед Пресс гэжэ американска телеграфна агентство мэдээсэбэ. «Гадаадын гүрэнүүдтэ туһаламжа үзүүлхэ» тухай хуулиин проектые хаража байгаа сенадай ба түлөөлэгшэдэй палатын комиссинууд Ази гү, али Европодо гаргашалагдаха ёһотой 95.700 мянган долларые энэ зорилгодо һомололгые һайшааба.

Хара муухай һаналтай империалистическэ этэгээдүүд уласхоорондын оршон байдалые ямаршье аргаар хурсадхаха гэжэ оролдодогыень советскэ хүнүүд мэдэдэг.

Советскэ Союзай Коммунистическэ парти болбол ажалшадые политическэ үндэр дээдэ һэрэмжэтэй байха, дотоодын ба гадаадын дайсадтай тэмсэхэдээ хэлбэришэгүй хатуу шанга зоригтой байха үзэлөөр хүмүүжүүлхые өөрынгөө шухалын шухала зорилгонуудай нэгэниинь гэжэ тоолодог байһан юм, мүнөөшье тоолоно. Советскэ хүн бүхэн хаанашье байгаа хадаа, ямаршье оршон байдалда байгаа хадаа саг үргэлжэ һэрэмжэтэй байха ёһотой, советскэ гүрэнэй интересүүдые хёрхо хурсаар хаража, хамгаалжа байха ёһотой, манай Эхэ ороной аюулгүй байдалые бүхы хүсөөрөө бэхижүүлхэ ёһотой гэжэ маниие парти һургана.

Советскэ хүнүүд политическэ һэрэмжэеэ бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхэ зуураа, империалистическэ тагнуулнуудай ямаршье хорото ябуулгые, манай орондохи коммунистическэ байгуулалтые таһалдуулха, эб найрамдалые сахиха ба бэхижүүлхэ хэрэгтэ һаад хэхэ гэһэн тэдээнэй һэдэлгэнүүдые саашадаашье хатуу зоригтойгоор, эрид шангаар усадхаха ёһотой.

(Июниин 21-нэй «Правдын» түрүү бэшэгһээ).

МАНАЙ РЕСПУБЛИКА ДОТОР

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө

Колхозой малажалһаа абтадаг олзо доход малай хэр зэргэ ашаг шэмэтэй байһанһаа дулдыдаха байна. Тиихэдэ ашаг шэмэ абалга малай үүлтэрһээ, харууһалга ба эдеэлүүлгэһээ дулдыдадаг.

Үнеэдһээ һү ехээр һаахын түлөө рациондонь элдэб янзын тэжээлнүүдые элбэгээр оруулха хэрэгтэй. Һаалгажа байха үе соонь, мүн июль, август һарануудта адуулгада ябаха үедэнь үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл эдюулхэ шухала.

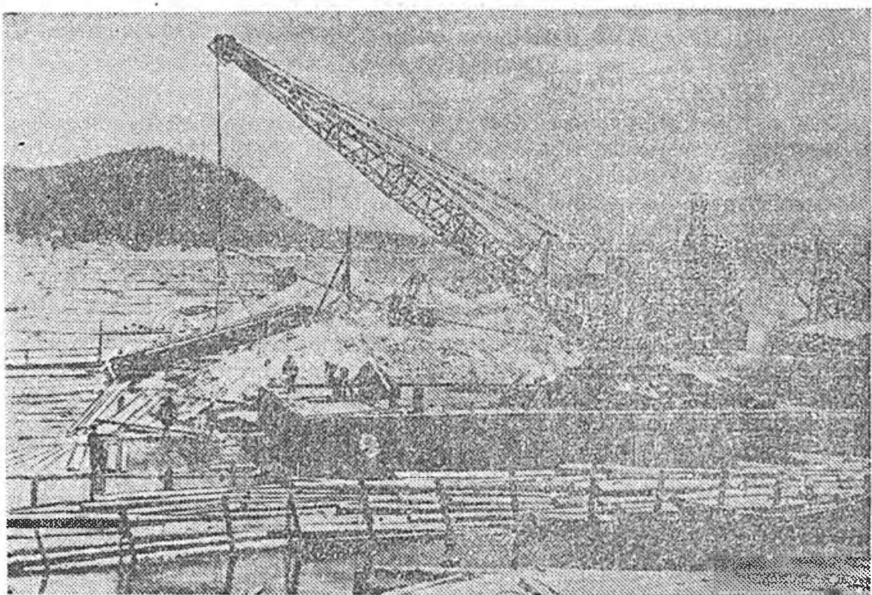
Зунай халуунай үедэ үнеэд хүсэд һайнаар эдеэлдэггүй дээрэһээ һү багатай болодог. Намар тээшэ бэлшээриин ногооной муудахада, үнеэд мүн лэ һү багаар үгэдэг. Үнеэдэй һүгүй болоһон ябадал колхозой экономикодо муугаар нүлөөлхэһөө гадна, гүрэндэ һү тушаалгые унжагайруулдаг байна.

Һаамхай үнеэдтэ дутаһан тэжээлынь хүсэлдүүлхын ба нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхын тула зелёнко таригдажа, бага багаар сабшагдан эдюулэгдэхэ ёһотой. Эгээл энэ зорилгоор Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд һаамхай үнеэдэй зунай байрануудта ойро зелёнко тарижа байна. Тарилгын талмайн хэмжээн һаамхай үнеэдэй тооһоо ба бэлшээриин шанарһаа дулдыдана. Тарилгын талмайн үгы һаань, ургаса багатай сабшалан ба бэлшээриин газар хахалагдажа, зелёнко таригдана. Бэлшээлгын үедэ үнеэдтэ таһалдалгүй эдюулжэ байхаар хараалан, зелёнко элдэб болзорнуудта таригдажа байна. Зелёнко тариһан гүүртэнүүд ба фермэнүүдтэ тэрээниие сабшаха сенокосилка, шэрэхэ тэргэ болон бусад зэмсэг хэрэгсэлнүүд үгтэнэ.

Аймагай колхозууд майн һүүл болотор 120 гектар зелёнко, тэрэ тоодо «Искра» колхоз 25, Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (Заган) — 15, «Победа» колхоз — 15, Молотовой нэрэмжэтэ колхоз (Суулга) — 20 гектар зелёнко таряад байна.

Һаамхай үнеэдтэ эдюулхын тула таригдаһан зелёнко үнеэдһээ һү ехээр һаалгада, һү тушаалгаар гүрэнтэйгөө саг соонь тоосоходо ба колхозуудай олзо доход дээшэлүүлгэдэ туһалха байна.

В. Якунин, Мухаршэбэрэй аймгүйсэдкомой Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин главна агроном.

Байкальска леспромхоз. Турка голоор модо урадхуулхын тула механизмын хүсөөр һалануудые холбожо байна.

М. Минеевэй фото.

Ехэ хубилалтанууд болоо

Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин тогтоһоор 20 жэл болобо.

Анхан тогтоходоо нэгэшье га таряа таридаггүй байгаа һаа, мүнөө мянга шахуу гектар таряа таридаг болоо. Үнгэрһэн жэлдэ энэ колхоз бараг һайн ургаса абажа, шэниисын гектар бүхэнһөө 15 центнер, зарим участогһаа 25 центнер таряа хуряаһан байна. Мүнөө жэлдэ 810 гектарта орооһото культурануудые тарижа, майн 10-да гол түлэб дүүргээ.

Мүн малажал амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Эбэртэ бодо мал, хони ямаа үсхэбэрилхэ жэлэй түсэб дүүргэгдээ, тиихэдэ адуу мори, гахай, шубуу үсхэбэрилхэ түсэб һаяар дүүргэгдэхэ байна. Анха түрүүн тогтоходоо үсөөхэн малтай байһан колхоз мүнөө 20 жэл үнгэрөөд байхада 4 мянга гаран малтай, 1000 гаран гектар таряатай болоод байна. Манай эндэ культурна байгуулалтааршье мүн лэ ехэ хубилалта болоо. Колхозой центртэхи эхин шатын һургуулида колхознигуудай 30 гаран хүүгэд һуралсадаг, мүн ондоо һургуулинуудта 5-һаа 10-дахи класс хүрэтэр 30 шахуу хүүгэд һурана. Улан-Удэ ба Иркутск городуудай дунда һургуулинуудта 12 хүбүүд, басагад һуралсана, мүн 5 хүбүүд 2—3 жэлһээ дээдэ һургуули дүүргэжэ гарахань.

Мүнөө Сталинай нэрэмжэтэ колхозой бүхы гэшүүд ниитынгээ ажахые улам хүгжөөхын тула социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, мүнөө жэлдэ ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө сабшалангай газарые һайжаруулжа, элбэг ехэ үбһэ абахын түлөө тэмсэжэ байна.

Колхозой хамтын суглаанай тогтоолой ёһоор, мүнөө жэлдэ нэгэ электростанци барижа, колхозойнгоо центрые гэрэлтүүлхэ, баригдажа байһан механизированнэ сушилка электрын хүсөөр хүдэлхэ, ороохо сэбэрлэхэ, барилгын модо хюрөөдэхэ гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд электрын хүсөөр хэгдэдэг болохо байна.

Б. Цыдыпов, Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ.

Дүшэ гаран барилгашад хүдэлмэрилнэ

Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз барилгын һарые амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна.

Бэлэдхэгдэһэн 1400 кубометр модо барилгын газарнуудта сүм зөөжэ асарагдаһан, колхозой пилорамаар 300 кубометр тёс хюрөөдэгдэһэн, клубай барилгада хэрэглэгдэхэ 60 кубометр шулуун шэрэгдэжэ асарагдаһан байха юм.

Мүнөө 40 гаран барилгашад мэргэжэлтэ дархан нүхэр Оскорбиной хүтэлбэри доро колхозой клуб, түгалай ба шубуунай байрануудые барижа байна.

Г. Громов.

Нооһо хайшалалгые дүүргэбэ

КЯХТА. (**Манай корреспондентһээ**). Энгельсын, Ворошиловай, Калининай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозууд хониной нооһо хайшалалгые амжалтатайгаар ябуулжа, нёдондонойхиһоо хахад һараар уридшалан энэ хүдэлмэриие дүүргэбэ.

Эдэ колхозууд нооһо хайшалалгые эмхитэйгээр ябуулхаһаа гадна, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргээ. Ехэнхидээ нарин ба нарибтар эрхим шанартай нооһон гүрэндэ тушаагдана. Мүнөө эдэ колхозууд түсэбһөө гадуур нооһо тушаалгые үргэлжэлүүлһээр.

Хониной нооһо хайшалалгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэнь Кяхтын ба Погранична МТС-үүд харьяата колхозуудтаа ехэхэн туһаламжа хүргөө. Эдэ МТС-үүдэй нооһо хайшалдаг электроагрегадууд колхозуудай хониной-товарна фермэнүүдтэ һаатабаригүйгөөр хүдэлмэрилөө.

Б. Дымбрылов.

Түсэбһөө гадуур нооһо тушаана

Яруунын аймагай Эгэтын сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Трофимов) нооһо тушааха даалгабаря аймаг соогоо баранһаа урид дүүргэбэ.

Мүнөө энэ колхозой хонишод гүрэндэ түсэбһөө гадуур нооһо тушаажа байна.

В. Байбородин.

ИЛАЛТЫН ТУГ

(Рейхстагые добтолгодо хабаадалсаһан Советскэ Союзай Герой гвардиин подполковник, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат К. Я. Самсоновой хөөрөөн)

Арад бүхэнэй түүхэдэ хэдэн зуун жэлдэ мартагдадаггүй событинууд болодог. Советскэ арадай ажабайдалда иимэ дурасхаалта событинууд нилээд олон болоһон байна. Берлин дээрэ Илалтын туг бодхооһон үдэр хадаа советскэ арад зоной түүхэдэ гайхамшаг хуудаһан боложо ороһон байха юм. Энэ туг болбол советскэ сэрэгшэдэй хизааргүй ехэ шэн зоригой һүр һүлдэнь болоо һэн.

1941 оной июниин 22-то гитлеровскэ фашистска сэрэгүүд манай орондо харата муухайгаар добтолһон байгаа. Теэд, тэдэнэрэй унажа һалаһанайнь гашуудалта тэмдэг, рейхстагай пумпэгэр шэл орой дээрэ намилзуулагдаһан манай улаан туг мүнөө үедэ Советскэ Армиин музейдэ табигданхай.

Энэ тугые харахадаа, би дүрбэн жэл соо болоһон галта ехэ тулалдаан тухай ходо һанажа, бодожо ябадаг байнаб. Ленинэй агууехэ туг доро, Сталинаар ударидагдан манай сэрэгүүд гал дүлэн, утаа униар соогуур манай орондо гашуудал зоболон асарһан арьяатанай уурхай тээшэ хэлбэришэгүйгөөр дабшан ябаһан байна.

Энэ зам тон хэсүү бэрхэтэй байһан юм. Советскэ Эсэгэ ороной үнэн сэхэ хүбүүд илалта туйлахын түлөө улаан шуһаяа нилээд ехээр адхаа. Манай батальон Берлиндэ дүтэлөөд байгаа һэн. Эндэ хүрэхын түлөө хэды холын харгыгаар ябаһан тухайгаа, хэдэн олон нүхэдэйнгөө алуулһан тухай бидэнэр шүдөө зуун һанажа, бодожо ябаа һэмди.

Фронтдо түрүүшээр ороходоо би дайн байлдаанай ямаршье дүй дүршэлгүй залуу хүбүүн байгаа һэм. Теэд дайлалдажа ябахадаа энэ хэсүү хүндэ мэргэжэлые шудалһан байгааб. Бидэнэр бултадаа агууехэ Сталинай хүтэлбэри доро һуралсалай энэ замаар үнгэрһэн байнабди. Манай инаг вождь дайнай эхилээд байхада, Эхэ орондоо тохёолдоһон айхабтар ехэ аюулые яажа зайлуулха талаар сэсэн мэргэн заабари манда үгэһэн байгаа. Бидэнэр агууехэ полководецын ударидалга доро дайнай поли дээрэ сэрэгүүдээ жолоодохо мэргэжэлдэ, дайсанай обороные эрид шангаар бута сохихо ба дайсанаа үдэр һүнигүй үлдэн намнаха мэргэжэлдэ һураһан байнабди. Энэ мэргэжэлые эрхимээр шудалһан сэрэгшэдтэ манай арад гварди гэһэн хүндэтэ нэрэ олгоһон байна.

Бишье өөрынгөө гвардейскэ тангариг үгэһэнөө һананаб. 1943 оной апрелиин нэгэндэ би өөрынгөө батальонтой сугтаа гвардейскэ тугай урда үбдэг дээрээ һүгэдэн, дайсаниие бута сохихо гэһэн вождиингоо приказ дүүргэхэбди гэжэ арюун уялгаяа үгэһэн байгааб.

—Бидэнэр заабол Берлиндэ хүрэхэбди,—гэжэ тэрэ үдэр манай солдадууд хэлсэһэн юм.

Тэрээнһээ хойшо гансал энэ бодол эрмэлзэлгэ сэрэгшэд бүхэнэймнай зүрхэ сэдьхэлые эзэлэнги ябаһан юм.

Минии батальон баруун зүг тээшэ улам улам саашаа добтолон ябаа һэн. Манай добтолгонуудай улам хүсэтэй шанга болохо бүринь дайсадай эсэргүүсэлтэ баһал үсэд галзуу боложо байгаа бэлэй.

1945 оной апрелиин 16-най дурасхаалта һүниие би хэзээдэшье мартахагүйб. Берлинһээ 70 километр газарта манай Советскэ Арми түүхэдэ үзэгдөө, дуулдаагүй шанга сохилто хэхээ тэрэ һүни сугларaад байгаа һэн. Берлиниие добтолон эзэлжэ, тэндэ Илалтын туг бодхоохо гэһэн вождиин түүхэтэ приказ абтаһан байгаа.

Тэрэ һүниндөө би окопо соогуур ябажа, солдадуудаараа уулзаһан байгааб. Нэгэшье солдат тэрэ һүни унтаагүй. Гэнтэ бүхы фронт дээрэ 22 мянган ухэр буунуудай нэрьеэн зэдэлшоо бэлэй.

Хахад час соо манай артиллери буудажа, дайсадай түрүү линиие шоройтой худхажархиһан байгаа. Минии батальон бүхы сэрэгүүдтээ хамта урагшаа добтолжо оробо. 4 мянган танкнууд манай урда добтолон ябаһан байгаа. Нюдэ ялбама прожекторэй гэрэл һандаргагдаһан Берлиниие гэрэлтүүлжэ байгаа һэн.

Бидэнэр Берлинэй захада хүрэжэ, тэрээнэй центр тээшэ добтолжо эхилээ һэмди. Хаан талмайе эзэлжэ, рейхстаг добтолхо гэһэн приказ би абаһан байгааб. Апрелиин 28-да бидэнэр Гиммлерэй гэрые эзэлээ һэмди. Манай баруун талада Неустроев ба Давыдов гэгшэдэй батальонууд добтолжо байһан юм.

—Би яашье ошохогүйб, — гэжэ шархатаһан солдат Ерёмин харюусаа һэн. Илалтын туг Берлин дээрэ бодхоохо гэһэн приказ нүхэр Сталин үгэһэн байна. Энэ тугаа хадхаад лэ, хожомынь бэеэ эмшэлүүлхэб.

Тиигэжэ хэлээд, Ерёмин дахин урагшаа мүлхижэ эхилээ һэн. Сагаан бүдөөр орёолгоһон тэрээнэй толгойе немецүүд обёоржо, Ерёминиие буудадаг болоо һэн. Рейхстаг хүрэтэр үшөөл зуугаад метр үлэһэн байгаа. Ерёмин гэнтэ һүрэжэ бодоод, толгойгоо орёолгоһон сагаан бүдөө абажа хаяад, урагшаа гүйшэбэ. Тэрээнэй дээрэ намилзан ябаһан улаан туг манда гайхалтай һайханаар үзэгдөө бэлэй.

Тэрэ үедэ нэрьемэ «ура» хашхаралдан, буугай абяае дүлиирүүлжэ, манай бүхы солдадууд хүл дээрээ бодон, урагшаа гүйлдэшэһэн юм. Энэ минутада тэдэниие зогсоохо ямаршье хүсэн байгаагүй.

Ерёмин рейхстагай гэртэ хүрэжэ, баханадань улаан тугаа бэхилһэн байба.

3 батальон рейхстагай централь-на үүдэн тээшэ добтолон ерэжэ, бүхы энэ байшангые хубаажа абаһан байгаа. Энэ гэрэй урда талые минии солдадууд, хойто талыень Неустроевой батальон, централь-на талыень Давыдовай батальон добтолоо. Рейхстагай гэр соо тулалдаан боложо эхилээ һэн. Бидэнэр комнато бүхэнэй, булан бүхэнэй, дабхар бүхэнэй түлөө шангаар байлдаһан байнабди. Полкын разведчигүүд сержант Егоров ба солдат Кантария гэгшэдтэ рейхстагай орой дээрэ гаража, тэндэ улаан туг бодхоохо гэһэн приказ үгтэһэн байгаа. Һүүлшын дабхарта тулалдаанай боложо байха үедэ эдэ хоёр эрэлхэг сэрэгшэд рейхстагай орой дээрэ гаража, улаан туг хадхаһан байгаа. Доохонуур ниидэжэ ерэһэн советскэ самолёдууд энэ улаан тугые хаража, далинуудаа далбалзуулан, баяр хүргэн үнгэржэ байһан юм.

Майн нэгэнэй бүхэли үдэр соо хатуу тулалдаанууд боложо үнгэрһэн юм.

Тиин манай сэрэгүүд дайсаниие бүри ехэ хүсэтэйгөөр добтолжо, тэдэниие рейхстагай подвалда дахин үлдэжэ оруулһан байна. Манай артиллеристнүүд гэрэй орой өөдэ абирагшадые шрапнелеэр буудажа унагаадаг байһан юм. Хатуу шанга тулалдаан майн 2-то бүхэли үдэртөө үргэлжэлһэн байна.

Тэрэ үдэшэниинь гитлеровецүүд бэеэ тушааһан байгаа.

Рейхстагай оройдо манай сэрэгүүдэй бодхооһон улаан туг прожекторэй гэрэлдэ улалзан намилзан, холо хүрэтэр харагдажа, манай гайхамшаг Эхэ орониие добтолхоёо хүсэһэн бүхы дайсадые һүрдүүлһэн мэтээр үзэгдэжэ байгаа бэлэй.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ДҮНГҮҮД БА ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ, УРГАСА ХУРЯАХА, ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ГҮРЭНДЭ ТУШААХА ТАЛААР ПАРТИЙНА ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ЗОРИЛГОНУУД

Энэ жэлэй июниин 18—19 болоhон партиин обкомой пленум дээрэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Д. Ц. ЦЫРЕМПИЛОНОЙ хэhэн элидхэлhээ

Нүхэдүүд!

Арадай бүхы ажахые ба культурые хэлбэрнэшэгүйгөөр дам саашань хүгжөөхэ, советскэ арадай материальна ажана байдалые hайжаруулха агууехэ программа КПСС-эй XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд дотор хараалагданхай. Орон доторoo элдэб зүйлэй продуктнуудые элбэг ехэ болгохо зорилгоор хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, ниитын адуу малай тоо толгойе саашадань олошоруулхатаяа хамта, тэдэнэй ашаг үгэлгые нилээд ехэ болгохо гээшэ хүдөө ажахын талаар гол зорилго мүн гэжэ манай партиин съезд тэмдэглээд, хүдөө ажахые улам hайнаар хүтэлбэрилхэ гэжэ партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудые уялгалhан байна.

1. АЖАХЫН ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын эдэ заабаринуудые дүүргэлтэ болгон, манай республикын колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд энэ жэлдэ хабарай тарилгые богонихон болзор соо үнгэргэhэн, ороohото культурануудые тариха түсэбөө дүүргэhэн ба үлүүлэн дүүргэhэн, илангаяа эдеэ хоолой шухала культура болохо шэнисэ тариха түсэбөө 106,7 процент дүүргэhэн байна.

Энэ жэлдэ Байкало-Кударын, Зэдын, Яруунын, Иволгын, Мухаршэбэрэй, Тарбагатайн аймагууд хабарай тарилгые эмхитэй hайнаар үнгэргөө. Эдэ аймагууд ороohото культуранууднhaа гадна, мүн хартаабха, тэжээлэй корнеплодуудые ба силосно культурануудые тарижа дүүргөө.

Гэхэ зуура, хабарай тарилгые үнгэргэхэ талаар олохон аймагууд горьтойхон алдуу дутуунуудые гаргаа, бии байгаа айхабтар ехэ арга боломжонуудаа хүсэд дүүрэнээр тэдэнэр ашаглажа шадаагүй.

Имагтал энэ ушарhaa зарим аймагуудай колхозууд ороohото культурануудай эртын тарилгые унжагайруулhан байна. Эдэ аймагуудай тоодо Баргажанай, Заиграйн, Ториин, Кяхтын, Бичурын ба бусад зарим аймагууд оролсоно.

Хартаабха, тэжээлэй корнеплодуудые, силосно культурануудые ба олон жэлэй үбhэ ногоо тариха түсэбөө Ториин, Закаменай, Бичурын, Прибайкальска, Баргажанай, Курумканай аймагууд дүүргээгүй. Ториин аймагай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай хангалтагүй хүдэлмэрине онсо тэмдэглэхэ шухала. Тэдэнэр ороohото культурануудые эрхим болзор соо тарижа шадаагүй, орой таридаг культурануудые мүнөө хүрэтэр тарижа дүүргээгүй байха юм.

Колхозно үйлэдбэридэ машинно-тракторна станцинууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Тиимэhээ полевой хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ тракторна бригадануудай хүдэлмэриhөө, тракторнуудай ба прицепной машинануудай бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаhанhaa дулдыдаха байна.

Энэ жэлдэ олохон МТС-үүд полевой хүдэлмэринүүдтэ hайнаар бэлэдхэжэ, хабарай тарилгые эмхитэй hайнаар үнгэргөө. Гэбэшье, МТС-үүдэй хүдэлмэридэ үшөөл ехэ алдуу дутуунууд гараhан байна. Олохон МТС-үүд техникээ муугаар ашаглана. Техническэ элдэб шалтагаанууднhaа, эмхи гуримгүй дээрэhээ олохон тракторнууд ёhотой hайнаар хүдэлмэрилнэгүй.

Машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые эрид шууд усадхажа, энэ жэлэй хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэhэн зорилго партийна ба советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэдэй урда мүнөө табигдана.

Хабарай тарилга хадаа үндэр ургасын түлөө тэмсэлэй имагтал эхининь гээшэ. Ургасые бодотоор дээшэлүүлхын тулада хүдөө ажахын бүхы культурануудай хойноhoo эзэн ёhоной, эрхим hайн харууhалга эмхидхэхэ шухала.

Теэд, нютагуудтахи советскэ, хүдөө ажахын органуудай, МТС-үүдэй олохон хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэрэгые тоодоггүй байна. Энэ ушарhaa жэл бүхэндэ олохон колхозуудай полинууд дээрэ прополко хэгдэдэггүй, нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, минеральна үтэгжүүлгэ хэхэ түсэб дүүргэгдэдэггүй. Энэ жэлдэшье Хориин, Заиграйн, Тарбагатайн ба бусад зарим аймагуудай колхозууд ороohото культурануудай хойноhoo харууhалга муугаар эмхидхэжэ байна.

Тарянай хойноhoo харууhалга эмхидхэхэ, прополко хэхэ хэрэгтэ партийна ба советскэ органууд онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Тарянай хойноhoo зүбөөр харууhалха гээшэ имагтал прополко хэхэ, ряд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ хэрэг бэшэ, харин ургасада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ, вегетационно үедэнь уhалха, хүдөө ажахын культурануудай дайсадтай тэмсэхэ гэхэ мэтэ агротехническэ хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудмүн болоно.

Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдтэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй. Энэ талаар МТС-үүдэй болон аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй агрономуудай үүргые ба харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ шухала.

Тарянай хойноhoo харууhалга хэхэ хэрэгтэ колхоз, совхоз бүхэнэй ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүдые хабаадуулха хэрэгтэй.

Газартаряалангай культурые дээшэлүүлхэ, тогтууритай үндэр ургаса абаха хэрэгтэ манай республикын условидо сэбэр hайн пар ехэ удхашанартай.

Энээниие хараадаа абалсан, Яруунын, Иволгын, Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй, Хориин, Түнхэнэй ба бусад зарим аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, МТС-үүдэй ба колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд полевой хүдэлмэринүүдэй түрүүшын үдэрhөө хойшо пар хахалуулжа эхилээд, май ба июнь hарын эхеэр хабарай пар хахалха түсэбөө дүүргэhэн байна. Гэхэ зуура, пар хахалха түсэбые июниин 15-най мэдээгээр бүгэдэ дээрээ манай республика миил 80,3 процент дүүргээ. Кударын, Ториин, Прибайкальска, Закаменай, Тарбагатайн аймагуудай колхозууд параа саг болзор соонь хахалжа шадаагүй байна.

Тиимэhээ эгээл hаяын болзор соо дурсагдаhан эдэ аймагуудай колхозуудта пар хахалха түсэбыень дүүргүүлхэ хэмжээнүүдые Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, тус аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд абаха зэргэтэй.

2. НИИТЫНГЭЭ АДУУ МАЛДА ЭЛБЭГ ЕХЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭЕ

Нүхэдүүд! Тэжээл бэлэдхэхэ асуудал манай республикын условидо эгээл онсо шухала удхашанартай. Теэд тэжээлэй базые байгуулха хэрэг манай республика дотор тон хангалтагүйгөөр шиидхэгдэнэ. Үбhэ тэжээлэй дутамаг дээрэhээ олон мал турана, гарзална, hубайрна, ашаг шэмэ багатай байна.

Ниитынгээ малажалые хүгжөөхэ түсэбөө дүүргэхын тулада адуу мал үбhэ тэжээл худалдан абажа, республикымнай колхозууд айхабтар ехэ гарзада ороно. Имагтал hүүлэй хоёр жэлэй туршада үбhэ тэжээл, адуу мал худалдажа абаха хэрэгтэ республикымнай колхозууд 36 миллион түхэриг гү, али малажалhaа ороhон бүхы мүнгэн доходойнгоо 40 процентые гаргашалhан байна.

Эгээл иимэ ушарhaa ниитын адуу малай тоо толгойнь олошоролгоhoo тэжээл үйлэдбэрилгын гээгдэхэ ябадалые усадхаха эрид хэмжээнүүдые абаха зорилго областной партийна организациин үмэнэ манай партиин Центральна Комитет табиhан байна. Гэхэ зуура, манай республикын малажалые хүгжөөлгэдэхи гээгдэлэй гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, хахад нүүдэл зангаар адуу малаа бэлшээжэ. малажалые эрхилхэ гэhэн гээгдэнги ёhо заншалые баримталаад, адуу малдаа гүйсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ хэрэгые тоодоггүй ябадал мүн гэжэ партиин Центральна Комитедэй орган «Правда» газетэ тон зүб тэмдэглээ.

Тэжээлэй базын хангалтагүй байhан ушар ниитын малажалые хүгжөөлгэдэ эгээл ехээр hаад ушаруулна, энэ хадаа адуу малай олоорoo гарзалха, hубайрха ябадалай гол шалтагаанинь мүн болоно. Тиимэhээ ниитынгээ малажалда элбэг ехээр тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ республикымнай колхозуудай, партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай эгээл хойшолуулагдашагүй зорилго мүн.

Колхозуудай адуу малда гүйсэд хүрэхөөр, бүдүүн тэжээл — үбhэ, зелёнко, соломо 1 миллион 100 мянган тоннohoo бага бэшээр гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходоо 2 дахин ехээр бэлдэхэ шэмэтэ тэжээл — силос, корнеплод, тэжээлэй хартаабха 180 мянган тоннohoo бага бэшээр 1953 ондо бэлдэхэ ёhотойбди. Гадна, концентрированна тэжээл ехээр бэлдэхэ зэргэтэй.

Энэ зорилгые дүүргэжэ шадаха арга боломжо манда гүйсэд бии.

Манай республика сабшалангай ба бэлшээриин эрхим hайн газарнуудтай. Эдэ газарнуудые зүбөөр ашаглаад байгаа хадаа адуу малаа гүйсэд тэжээжэ шадаха байнабди. Гадна, 100 мянган гектар газарта тэжээлэй культуранууд таригдаха байна. Энэ хадаа тэжээлэй балансда горьтойхон нэмэри боложо үгэхэ байна.

Теэд, сабшалангай газарнууд тон муугаар ашаглагдана. Энэ ушарhaa Сэлэнгын, Зэдын, Хориин, Курумканай аймагуудай колхозууд га газарhaa оройдоо 3—4 центнер үбhэ абадаг. Тиихэдэ хээрын сабшалангуудай га бүхэнhөө эхэнхидээ 6—7 центнерhээ ехэ бэшэ ургаса абтана.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үбhэ хуряалгын муугаар эмхидхэгдэhэн дээрэhээ 17 мянган гектар сабшалан сабшагдаагүй, 16 мянган гектар газарай үбhэн нюруутаяа гү, али бухалтаяа байhаар үлэhэн байна. Энэ үбhэн уданшьегүй үжэжэ хосорhон байгаа.

Гектар газарhaa силосно культуранууд ба корнеплодуудай ургаса оройдоо 2,5—3 тонно, харин зелёнкын ургаса — миил 12 — 18 центнер абтаhан байна. Гадна, 2 мянган гектар газарта зелёнко, корнеплодууд ба тэжээлэй бусад культуранууд хуряагдангүйгөөр үлэжэ, үнгэрэгшэ жэлдэ саhанда даруулhан байна.

Үбhэ ногоо ба тэжээлэй культурануудые ургуулха хэрэгэй, мүн тэжээл бэлэдхэлэй иимэ хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэhэн дээрэhээ 1952 ондо бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө манай республика оройдоо 56,7 процент, тэрэ тоодо үбhэ сабшаха түсэбөө 58,6 процент, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө миил 42,5 процент, тэрэ тоодо силос дараха түсэбөө оройдоо 35,7 процент дүүргэhэн байна.

Адуу малдаа үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэхи үнгэрэгшэ жэлэй алдуу дутуунуудые хараадаа абалсан, «1953 ондо республикын колхозуудай ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэмжээнүүд тухай» дэлгэрэнгы тогтоол республикын Министрнүүдэй Совет ба КПСС-эй обкомой бюро энэ жэлэй март hарада абаhан байна. Мүнөө жэлдэ үбhэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхэ тодорхой хэмжээнүүд энэ тогтоол соо хараалагдаhан байгаа. Тэдэниие хангалтатай hайнаар бэелүүлээ хада тэжээлэй проблемые шиидхэлгэдэ горьтойхон туhа нэмэри боложо үгэхэ байгаа. Гэбэшье, дурсагдаhан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ олохон колхозуудай, МТС-үүдэй ба совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд харюусалгагүйгөөр хандана.

Үбhэ хуряалгада эрхим hайнаар бэлдэхэ хэрэгтэ партиин Центральна Комитет ба Советскэ правительство айхабтар ехэ анхарал хандуулдаг. «Колхозуудай ба совхозуудай адуу малые үбhэ тэжээлээр хангаха хэмжээнүүд тухай» дэлгэрэнгы тогтоол энэ жэлэй майн 21-дэ ССР Союзай Министрнүүдэй Совет абаhан байна. Үбhэ хуряалгые хоёрдохи зэргын хүдэлмэри гэжэ тоолодог ябадалые энэ тогтоол соогоо Министрнүүдэй Совет огто буруушаана. Адуу малаа эрхим шанартай үбhэ тэжээлээр хангаха гээшэ гүрэн түрын удхашанартай зорилго мүн. Энэ жэлдэ үбhэ хуряалгые 25—30 хоногой болзор соо, тарая хуряалгын эхилтэр дүүргэхэ ёhотойбди.

Союзна правительствын тогтоолтой дашарамдуулан, республикын Министрнүүдэй Совет энэ жэлдэ тэжээл бэлдэхэ тухай тусгаар шиидхэбэри июниин 9-дэ баталан абажа, хэблэлдэ толилоо. Тиимэhээ тэжээл бэлэдхэл тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэбзгүйб. Гэхэ зуура, гүрэнэй фондын ой модон соохи бүхы сабшалангуудые, түмэр замай ба шоссейнэ харгынууд шадархи хамаг газарнуудые сабшаха эрхэ энэ жэлдэ колхозуудта правительствын заабариин ёhoop үгтэнхэй. Гадна, энэ жэлдэ колхозууд үбhэ хуряалгада хабаадалсаhан колхознигуудтаа, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ ажалта үдэр үгэхэhөө гадна, мүн хуряаhан үбhэнэйнь арбанай нэгэ хубиие үгэхэ зэргэтэй.

Энэ жэлдэ аймагуудай советскэ ба хүдөө ажахын органууд гараар сабшалгые үргэлжэ эмхидхэхэ зэргэтэй. Энэ хадаа манай эрхэ байдалда тон ехэ удхашанартай байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлгэ республика доторнай ехэ хожомдожо эхилhэн, үбhэ хуряалгада колхозуудай ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүд хабаадуулагдаагүй hэн.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажалай эмхидхэл тон hула байhан юм. Июнь ба июль hарануудта Сэлэнгын аймагай колхозуудай гэшүүдэй тэн хахадынь тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадуулагдаагүй байhан юм. Мүн иимэ баримтанууд Бичурын, Баргажанай, Зэдын, Ториин аймагуудта үзэгдэhэн байгаа.

Хүдэлмэриин шанар ехэ муу байhан юм. Яруунын, Хэжэнгын, Мухаршэбэрэй аймагуудай зарим колхозуудта тракторна агрегадууд, морин сенокосилканууд ногоогоо дээгүүр сабшадаг, сабшалга ба тармалга, хуряалга hүрилэлгэ хоёрой хоорондо ехэ забhар гаргагдадаг байгаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ үнгэрэгшэ жэлдэ үзэгдэhэн эдэ алдуу дутуунуудые мүнөө жэлдэ дахинаа дабтажа огто болохогүй.

Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие саг болзор соонь эхилхэ, нэн түрүүн намагтай ба уhанда абтадаг газарнуудаа сабшажа захалха шухала.

Манай республика дотор гол мүрэнүүдэй булан тохойнууд ехэ сабшалан hайтай байдаг. Иимэ сабшалангуудые, илангаяа Кабанскын, Байкало-Кударын, Баргажанай, Сэлэнгын, Кяхтын, Иволгын, Заиграйн, Хориин аймагуудай колхозууд сабшаад лэ уhанай үерлэхэдэ жэл бүхэндэ 20 мянган тонно хүрэтэр үбhэ ногоогоо уhанда абхуулдаг. Энээнhээ зарим колхозууд үшөө hанаа ороогүй, уhанда абтадаг газарнуудаа эгээл түрүүлэн сабшажа, үбhөө добо газарнуудта сомоолдог болоодүй байна. Энэ жэлдэ үбhэ хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, энээниие хараадаа абаха шухала. Үбhэ хуряалгые ба силос даралгые, илангаяа тракторна агрегадуудай хүдэлмэриие тон бодомжотойгоор эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин түсэбүүдые саг болзор соонь зохёожо баталха шухала. Ехэнхи сабшалангуудай үбhэ ногооной үшөө набтар байhан дээрэhээ гар хажууршадые олоор табиха, колхоз бүхэндэ гар хажууршадай тусгаар бригадануудые эмхидхэхэ шухала.

Энэ жэлдэ добо газарнуудые, бага ургасатай участогуудые нэгэн доро сабшаха ба тармаха хэрэгтэй. Тиигээ хада hайн шанартайгаар хуряагдаха, үбhэ ногоон гээгдэхэгүй байна.

Сабшалангай газарнуудые хоёрдохёо сабшалга эмхидхэхэ гээшэ тэжээлэй базада горьтойхон нэмэлтэ боложо үгэхэ байна. Энэ хэрэгые тоодоггүй ябадалтай эрид тэмсэхэ, илангаяа нуга газарай сабшалангуудые хоёрдохёо сабшаха шухала.

Тэжээл бэлэдхэлдэ колхоз, МТС бүхэнэй хэр зэргээр бэлэн болоhые Союзна правительствын тогтоолой ёhoop энэ жэлэй июлиин 1 хүрэтэр шалгажа дүүргэхэ уялгатайбди.

Нүхэдүүд! Тэжээл бэлэдхэлэй үе ерэбэ. Республикымнай түрүү колхозууд набшаhата тэжээл бэлэдхэжэ, хулhа, ожорhо мүнөө сабшажа эхилбэ. Мүнөө удаарангүйгөөр эртын силос даража эхилхэ хэрэгтэй.

Үбhэ хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ сабшалангуудаа hайн шанартайгаар сабшахын, ажалайнгаа нормые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө колхознигуудай ба механизаторнуудай дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэй. Үбhэ хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, нюдэ далдалhан, худал хуурмаг мэдээ хүргэhэн баримтануудтай эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Ниитын адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, үбhэ тэжээл бэлдэхэ талаар областной партийна организациин зорилгонууд тухайда партиин Центральна Комитедэй секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой даалгабаряар үсэгэлдэр ЦК-haa тусгаар заабари ерэhэн байна гэжэ партиин обкомой пленумдэ мэдээсэхые хүлисэгты. Тэжээл бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, үбhэ хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ талаар манай урда партиин ЦК тон харюусалгатай ба ехэ зорилго табина.

Партиин областной комитет ба республикын Министрнүүдэй Совет тэжээл бэлдэхэлые амжалтатайгаар үнгэргэхэ бүхы хэмжээнүүдые абаха, ниитын малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандадаг партиин айкомуудай ба аймгүйсэдкомуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдтэй эбсэхэгүй байха.

3. УРГАСА ХУРЯАЛГАДА БА ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ТУШААЛГАДА hАЙНААР БЭЛЭДХЭЕ

Нүхэдүүд! Тэжээл бэлэдхэхын, тарилгын хойноhoo харууhалга эмхидхэхын, пар хахалхын хажуугаар ургаса хуряалгада ба хүдөө ажахын продуктнуудые тушаалгада саг соогоо бэлэдхэхэ уялгатайбди.

Ороohото культурануудай хуряалгын эхилтэр миил хоёр hара тухай саг үлэбэ. Ургасын түлөө тэмсэлэй эгээл шиидхэхы үе—тарая хуряалгада тон hайнаар бэлэдхэхэ зэргэтэйбди.

Ургаса хуряалгада муугаар бэлэдхэhэн колхозууд, машинно-тракторна станцинууд, аймагууд энэ хүдэлмэриие эмхигүйгөөр үнгэргэдэг, ороohо тарягаа ехээр гээдэг гэжэ бодото байдал харуулна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ олохон колхозууд ба машинно-тракторна станцинууд тарая хуряалгада бэлэдхэлгүйгөөр ороhон байна. Ургаса хуряалгада МТС-үүдэй хэр зэргээр бэлэдхэhые гүрэнэй комиссиин шалгахада, 38 МТС-үүдэй миил 10-ниинь тарая хуряалгада бэлэн болоhон байгаа hэн. Олонхи колхозууд тарая хуряалгын эхилхэдэ машина зэмсэгүүдээ, зерносушилкануудаа, ороohо таряанайнгаа складуудые заhабарилжа дүүргээгүй, хушалтатай тогуудгүй байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ургаса хуряалгада хангалтагүйгөөр бэлэдхэhэн дээрэhээ, олохон колхозууд ороohо тарягаа ехээр гээhэн байна. 2650 гектар ороohото культуранууд, 1590 гектар зелёнко хуряагдажа үрдигдэнгүй саhанда даруулhан юм.

Хуряалгын хүдэлмэри тон муугаар эмхидхэгдэhэн байха юм. Олонхи колхозуудта ба МТС-үүдтэ механизмууд, хүнэй хүсэн хангалтагүйгөөр ашаглагдадаг байгаа.

Нёдондоной алдуу дутуунууд мүнөөшье жэлдэ дабтагдажа байна. Олонхи МТС-үүд ба колхозууд ургаса хуряалгада хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ, июниин 10-най мэдээнэй ёhoop, комбайнуудай миил 45 процентнь заhабарилагданхай. Тиихэдэ Цагаан-Усанай, Ново-Брянска, Тарбагатайн, Кяхтын ба Бургалтайн МТС-үүд мүнөө хүрэтэр комбайнуудаа заhабарилжа эхилээдүй. Олонхи колхозууд хушалтатай тогуудаа, хуряалгын жэжэхэн зэр зэмсэгүүдээ, тоног тэргэнүүдээ амhартануудаа мүнөө хүрэтэр бэлэдхээгүй байhаар.

Мүнөө жэлдэ ороohото культуранууд хэзээ хэзээнэйхиhээ эртэ, нэгэ жэгдэ эдеэшэжэ болохо байна. Тиимэhээ хуряалгын түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, бүхы хүсөөрөө шамдуу түргэнөөр хүдэлмэрилхэ хэрэгтэй болохо. Гадна, ехэнхи тарян комбайнаар хадагдаха, магад бороотой намар боложо болохо. Тиимэhээ ороohо тарягаа хатааха, сэбэрлэхэ, хадагалха газар эртээнhээ түгэс хүсэдөөр бэлэдхэхэ шухала.

Ургаса хуряалга гээшэ колхозуудтахи хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдэй эгээн шиидхэхы үе hэн туладань хуряалгын хүдэлмэриие, тарая тушаалгые богонихон болзор соо үнгэргэхэ, ороohо тарягаа гээхэгүй гэжэ манай правительство ба партиин Центральна Комитет болбол советскэ ба партийна органуудые уялгална. Энэ заабариие̇нь бэелүүлхын тулада ургаса хуряалгада бүхы МТС-үүд ба колхозууд тон hайнаар бэлдэхэ зэргэтэй.

Түбхын түрүүндэ, комбайнуудые, тракторнуудые ба хуряалгын бусад машинануудые hайнаар заhабарилха, комбайн бүхэндэ зерноуловитель түхеэрхэ шухала.

Механизаторска кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй.

Ургаса хуряалгада бүхы колхознигууд, тэрэ тоодо үхи хүүгэдтэй эхэнэрнүүд, үбгэд хүгшэд, үхи хүүгэдшье хабаадалсаха зэргэтэй. Үхи хүүгэдтэй эхэнэрнүүдые ургаса хуряалгада олоор хабаадуулхын тулада колхоз бүхэндэ хүүгэдэй яслинуудые ба талмайнуудые эмхидхэхэ шухала.

Хуряалгын хүдэлмэринүүдэй түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, тэдэнэй шанарай хойноhoo эрхим hайн хиналта табиха, ороohо тарая гээhэн шанарай эрид тэмсэхэ шухала. Энэ талаар МТС-үүдэй ба аймгүйсэдкомуудай Хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй управленинүүдэй агрономууд горьтойхон үүргэ дүүргэхэ байна.

Тэжээл бэлэдхэхэ, ургаса хуряаха зуураа, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулха зэргэтэйбди.

Хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхэ бүхы аймагууд арга боломжотой байбашье, илангаяа Заиграйн, Хориин, Закаменай, Бичурын аймагууд hү, ноohо, арhа тушааха түсэбөө дүүргэнэгүй.

Олохон колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи уялгаяа дүүргээгүй аад лэ, hү болон бусад продуктнуудые доторой элдэб янзын хэрэгсэлнүүдтэ гаргашална. Мүнөө июниин 10-най мэдээгээр hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые манай республика оройдоо 46,8 процент, ноohо тушааха түсэбөө июниин 15-най мэдээгээр оройдоо 37,6 процент, мяха 53,8 процент дүүргээд байна. Олохон колхозууд хонидоо эмхи гуримгүйгөөр хайшална, үнеэдээ сүүдхэ соо 3—4 дахин hаанагүй. Заиграйн, Хэжэнгын, Яруунын, Хориин аймагуудай зарим колхозууд hая түрэhэн үнеэдээ оройдоо hаанагүй.

Энэ жэлдэ малажалай продукци юундэ хангалтагүйгөөр бэлэдхэгдэнэб гэхэдэ, энэ шухала хэрэгые зарим аймгүйсэдкомууд, партиин айкомууд тоонoгүй, гүрэнэй бэлэдхэлэй түсэб дүүргэхын тулада эмхидхэлэй хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулнагүй, даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг колхозуудай зарим хүтэлбэрилэгшэдые хуулиин харюусалгада хабаадуулнагүй.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ хэрэгэй хангалтагүй байhанай түлөө республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерство, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Лесик, Желтый, Сельверов гэгшэд зэмэтэй байна.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлдэхи дутагдалнуудые дары түргэнөөр усадхажа, тарая тушаалгада саг болзор соонь эрхим hайнаар бэлдэхэ уялгатайбди.

Нүхэдүүд! Республикымнай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органуудай үмэнэ тон ехэ ба харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Тэдэнэй эгээл шухалань, эгээл ойро дүтэ орожо ерэhэниинь тэжээл бэлэдхэлгэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ хэрэг мүн болоно. Ажахын гол шухала зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие бүхы хэмжээгээр hайжаруулха шухала. Колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие эрид hайжаруулха, ажахын хэрэгүүдэй ба гүрэнэй түсэбые дүүргэлгын түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Партийна организацинууд болбол хүн зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулха зэргэтэй. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлэй үедэ, hүүлээрнь ургаса хуряалгын ба тарая тушаалгын үедэ тракторна болон таряанажалай бригадануудта, малажалай фермэнүүдтэ ба полевой стануудта ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой.

Тэжээл бэлэдхэлэй үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри үнгэргэхэ тухай тусгаар тогтоол hаяхан партиин айкомой бюро баталан абаhан байна. Хүдөө нютагуудта эмхидхэлэй ниитын хүдэлмэриие ябуулха тодорхой хэмжээнүүд энэ тогтоол соо хараалагданхай.

Партийно-политическэ хүдэлмэриие ажахын асуудалнуудтай шадамараар зохилдуулан ябуулжа, бии байгаа дутагдалнуудаа дары түргэнөөр усадхаха, эмхидхэлэй хүдэлмэриие эрид hайжаруулха, колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай эдэбхиие дээшэлүүлхэ зорилго мүнөө областной партийна организациин үмэнэ табигдана.

Партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зэбсэгжэhэн манай областной партийна организаци партиин Центральна Комитедэй хүтэлбэри доро республикынгаа хүдөө ажахые саашадань хүгжөөн дэбжүүлхын, тэжээл саг соонь эмхитэйгээр бэлэдхэхын, ургасаяа эрхим hайнаар хуряажа, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые тушааха талаар гүрэнэйнгөө үмэнэ хүлисэн уялгануудые болзорhоонь урид дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ байна.

НИИТЫНГЭЭ АДУУ МАЛЫЕ ЭЛБЭГ ЕХЭ ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАЯ!

☆☆☆

Манай колхозой үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин түсэб

Сабшалангай ногоо саг болзор соонь хуряажа абаад, малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ ха-...а ниитын малай тоо толгойе оло-...оруулхатаяа хамта, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые эрид дээшэлүүлхэ ту-...аа партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлгын нэгэ шухала нүхэсэл мүн.

Манай колхоз малажалаараа ганцашье аймаг соогоо бэшэ, республика дотороо томохон колхозуудай нэгэн юм. Колхоздомнай, хамта ...280 толгой эбэртэ бодо мал, тэрэ бодо 653 үнеэд, 7520 хони ямаад, ...70 адуу морид, 260 гахай бии. Энэ малые үбэлжэлгын үедэ хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээлээр хангахын тулада ...0174 тонно бүдүүн тэжээл, 6724 тонно шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Манай колхоз хамта 2980 гектар сабшалангай газартай. Гүрэнэй түсэбэй ёһоор манай колхоз хээрынгээ бухы сабшалан дээрэһээ гектар бүриин 14 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй. Теэд мүнөө сабшалан дээрэ үбһэ ногооной һайнаар ургажа байхада гектар бүриһөө дунда зэргээр 14,8 центнер үбһэ хуряажа, хамта 44360 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго табяабди. Гадна, ...00 гектар сабшалангай хэнзэ ногоое сабшажа, 2100 центнер үбһэ хуряахаар хараалнабди. Тэрээнһээ гадна, бүдүүн тэжээл дээрэ нэмэлтэ болгон, 20070 центнер зелёнко, ...1900 центнер соломо-мэхиинэ ба ...1000 центнер набшаһата тэжээл бэлэдхэхэбди. Июниин 19-һөө набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилэгдээ.

Малаа шэмэтэ тэжээлээр хангахын тулада силоснэ культуранууд болохо наран сэсэг ба кукуруза 30 гектар газарта таригдаа. Хамта 1560 центнер силос дараха түсэбтэйбди. Гадна, 1500 центнер тэжээлэй корнеплодуудые, 7000 центнер картаабха бэлэдхэхэ байнабди.

Манай колхоздо сабшалангай газар һайжаруулха хэрэгтэ энэ жэл ехэхэн анхарал хандуулагдаа. Тэжээл бэлэдхэл дээрэ дүй дүршэл ехэтэй 20 гаран хүн хүдэлмэрилнэ.

Тэдэнэр үнгэрэгшэ үбэл, хабартаа тарянажалай бригадануудай ба малажалай фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй туһаламжатайгаар сабшалан дээрэ 26000 ашаа наг шэбхэ гаргажа тараагаа, 248 гектар талмайда шэнэ үтэг хээ, 12 километр утатай уһалууриин канава заһабарилаа, сэбэрлээ. Хабартаа 2680 гектар хээрын сабшалан уһалаа, тиигээд мүнөө 2100 гектарта зунай уһалалга хээд байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ тэдэнэр сабшалангай газарта шубуунай аргал ба шэбхын шүүһээр нэмэлтэ тэжээл оруулба.

Мүнөө колхознай үбһэ хуряалгадаа бүрин түгэс бэлэдхэлтэй болоо. Морин тармуурнууд ба сенокосилканууд һайн шанартайгаар заһабарилагдаа, гар хажуур, тармуур, алха дүшэ гэхэ мэтын зэр зэмсэгүүд хэрэгтэй соогоо бэлэдхэгдээ.

Манай колхоз малдаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл агротехническэ эрхим болзорто һайн шанартайгаар хуряажа абаха дүүрэн арга боломжотой. Һаяхан колхозой правлени хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэй хамта үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин түсэб зохёогоо. Энэ түсэб колхозой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээд, үбһэ хуряалгада ябаха тарянажалай ба тэжээл бэлэдхэлэй бригада, малажалай фермэ, тракторна агрегат бүхэндэ хүргэгдөө. Гадна, сабшалангай участок бүхэндэ машинануудай ябаха маршрут зохёогдоо.

Бии байһан машинанууд, гар хажуур болон үбһэ хуряалгын бусад зэр зэмсэгүүдээ болон хүдэлмэриингөө бүхы хүсые дүүрэнээр ашаглабал үбһэ хуряалга түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр үнгэргэгдэдэг гэжэ урда жэлнүүдэй дүй дүршэл харуулна. Энэ жэл манай сабшалан дээрэ ДТ—54 маркын 2 гусенична трактор, СХТЗ маркын колёсно 5 трактор, 16 тракторна сенокосилка, 2 тракторна тармуур, хоёр нагшуурга, 16 морин сенокосилка, 16 морин тармуур ба 70 гар хажууршад хүдэлмэрилхэ.

Үбһэ хуряалга ба силос даралгые эмхидхэлгэ

Манай колхозой сабшалангай участогууд таруу, ондо ондоо газарнуудта юм.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин түсэб зохёохынгоо урда тээ манай колхозой правлени тарянажалай ба тэжээл бэлэдхэлэй бригадануудай бригадирнуудтай хамта сабшалангайнгаа бүхы участогуудые хаража, хаана тракторна сенокосилкаар, хаана морин сенокосилкаар, хаана гараар сабшахаб гэжэ элирүүлһэн, ургасыень багсааһан байна.

Үбһэ хуряалгын үедэ хүдэлмэриин хүсые тараангүй, хүдэлмэрее комплексноор ябуулхын тулада сабшалангай участогууд түсхай бригадирнууд ба малажалай фермэнүүдтэ даалгагдаа:

Тарянажалай бригаданууд ба малажалай фермэнүүд	Бригаданууд ба фермые даагшанарай фамили	Даалгагдаһан сабшалангай участогууд	Участогуудай тоо
№ 1 бригада	Бадмаев Д. Б.	750	6
№ 2 бригада	Бандеев Д. Ч.	770	4
№ 3 бригада	Очиров Л-Ц. Ц.	768	3
МТФ	Султумов Г. Т.	230	2
КТФ ба СТФ	Цыремпилов, Будаев	230	2
ОТФ	Вампилова Б. Х.	190	3
Тэжээл бэлэдхэлэй бригада	Норбоев Д. Б.	50	2

Манай колхоз үбһэ түүбэрилэн хуряалгые июниин 25-һаа эхилээд, тэрээндэ июлиин 5 болотор шиидэжэ орохо юм. Үбһэ хуряалгые таряа хуряалга болотор богонихон болзор соо, 15—20 хоног соо хэжэ дүүргэхээр хараалнабди.

Доро харуулагдаһан иимэ түсэбүүд бригада, фермэ бүхэндэ зохёогдоод, тэдэнэй гэшүүдтэ хүргэгдөө. Баталагдаһан договоройнгоо ёһоор Саянтын МТС манай колхоздо иимэнүүд хүдэлмэринүүдые хэхэ:

Үбһэ хуряалгада ябаха № 1 тарянажалай бригадын (бригадирынь Д. Б. Бадмаев) хүдэлмэриин түсэб

Хүдэлмэриин нэрэ	Ямар хэмжээгээр	Хүдэлмэриин хэмжээн	Үдэрэй нормо	Бригадын үдэрэй даалгабари	Хүдэлмэриин үдэр	Хэрэглэгдэнэ: Хүнүүд	Сенокосилка	Морин тармуур	Гар хажуур	Гар тармуур	Аса	Морин
Үбһэ сабшалга	га	750										
Трактораар	»	465										
Морин сенокосилкаар	»	260	4,5	13,5	19	3	3	—	—	—	—	6
Гараар сабшалга	»	25	0,4	5,2	6	13	—	—	13	—	—	—
Үбһэ һэлилгэ	»	750	2	37	20	25	—	—	—	15	—	—
Тракторна тармуураар тармалга	»	465	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Морин тармуураар тармалга	»	260	6	24	10	4	—	4	—	—	—	4
Гараар тармалга	»	25	1,5	4,5	6	3	—	—	—	6	—	—
Гараар бухал табилга	»	750	1,5	37	20	25	—	—	—	20	10	—
Трактораар баал суглуулга	»	456	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Бухал шэрэлгэ	центнерээр	10790	70	560	20	8	—	—	—	6	—	—
Һүри хаялга	»	10790	70	560	20	8	—	—	—	—	6	—
Һүри нюруулалга	»	10790	70	560	20	8	—	—	—	3	—	—
Бухал оруулга ба хог тармалга	—	—	—	—	—	4	—	—	2	2	3	—
Гүрэндэ үбһэ тушаалга		1680	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—
Хамта	га/цент.	750/10790	—	—	—	80	3	4	15	49	22	10

Тарянажалай бригадануудай ба малажалай фермэнүүдэй сабшалангай участогууд дээрэ үбһэн трактораар сабшагдаха байна. Тракторна агрегадуудые бүридүүлхэ хэрэгтэ колхозой правленитэй хамта Саянтын МТС ехэхэн хүдэлмэри хээ.

Үбһэ хуряалга дээрэ иимэнүүд агрегадууд ябаха:

Тус бүридөө 5 сенокосилка шэрэхэ «ДТ-54» маркын № 51, № 17 гусенична хоёр трактор (агрегадуудай начальнигууд-трактористнууд Ринчинов, Чимитов гэгшэд), тус бүридөө 3 сенокосилка шэрэхэ «СХТЗ» маркын № 37, № 43 колёсно хоёр трактор (агрегадуудай начальнигууд-трактористнууд Раднаев, Горохов гэгшэд), тракторна тармуурнуудые шэрэхэ СХТЗ маркын № 38, № 41 колёсно хоёр тракторнууд (агрегадуудай начальнигууд-трактористнууд Титов, Кокорин гэгшэд), нагшуурга шэрэхэ СХТЗ маркын № 42 трактор (агрегадай начальник тракторист Кокорин).

Хүдэлмэриин түсэбтэй зохилдуулан, тракторна агрегадай начальник бүхэндэ үйлэдбэриин түсэб үгтөө.

Нүхэр Ринчиновэй хүтэлбэрилдэг тракторна агрегадай үйлэдбэриин даалгабари

Хүдэлмэриин нэрэ	Участогай нэрэ	Хүдэлмэриин хэмжээн (га)	Үдэрэй даалгабари (га)	Хүдэлмэриин хэгдэхэ болзор: Хэды үдэр соо	Хэдынһээ хэдэн болотор
Тракторна сенокосилкаар үбһэ сабшалга	Хамнай добо	50	50	1	Июлиин 5-һаа 6 болотор
	Голой эбэр	200	50	4	Июлиин 7-һоо 11 болотор
	Улаан гүбээ	270	50	3	Июлиин 5-һаа 15 болотор
	Банин харгана	80	50	2	Июлиин 16-һаа 18 болотор
	Хамта	600			

Агрегадуудай үйлэдбэриин даалгабарида тэдэниие хангаха колхознигуудай список, тэдэнэй хэхэ хүдэлмэри хараалагдаа. МТС-үүдэй техникые колхозой хүдөө ажахын машинануудтай, хүдэлмэриинь хүсэнүүдтэй ба зэр зэмсэгүүдтэйнь хамта ашаглахада үбһэ хуряалгын хүдэлмэри иимэ гуримтайгаар ябуулагдаха:

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэри иимэ аргаар хэгдэхэ

Хүдэлмэриин нэрэ	Гектараар талмай: Трактораар	Морин сенокосилка ба тармуураар	Гараар	Хамта
Сабшалга	1990	625	265	2980
Һэлилгэ	—	—	2980	2980
Тармалга	1990	625	265	2980
Баал суглуулга	1990	—	990	2980
Бухаллалга	—	—	2980	2980
Сомолго	—	—	2980	2980

Тракторна агрегадууд, тарянажалай бригаданууд ба малажалай фермэнүүд—бултадаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүдые комплексноор нэгэн хамта ябуулха байна. Тракторна агрегадаар сабшагдаһан үбһэн мүн лэ тракторна агрегадуудаар тармагдаха, бааллагдаха юм.

Сабшалга, тармалга ба сомолгын хоорондо ехэ забһар гаргагдахагүйгөөр үбһэ хуряалгын хүдэлмэринүүд эмхидхэгдэхэ ёһотой. Бидэнэр энэ жэлдэ үбһэ сабшаһанайнгаа һүүлдэ гурба хонуулаад тармаха, дүрбэ хонуулаад сомохо байнабди.

Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ силос даралга ехэхэн һуури эзэлнэ. Энэ жэлдэ манай колхоздо силос хэршэхэ хүдэлмэридэ тракторна силосорезкэ хэрэглэгдэхэ юм. Силос дараха хүдэлмэридэ 40 колхознигууд томилогдоо, тэдэнэй хүдэлмэриин түсэб зохёогдоо.

Силос дараха хүдэлмэриин түсэб

Хүдэлмэриин нэрэ	Ямар хэмжээгээр	Хүдэлмэриин хэмжээн	Үдэрэй нормо	Колхозой үдэрэй даалгабари	Хүдэлмэриин үдэр	Хүнүүд	Сенокосилка	Морин тармуур
Силоснэ культурануудые сенокосилкаар сабшалга	га	242	4,0	16	15	4	4	—
Силос дараха ногоо гараар сабшалга	»	100	0,5	5	20	10	—	—
Морин тармуураар тармалга	»	242	6,0	18	13	3	—	3
3—4 километр газарһаа силос дараха ногоо зөөлгэ	центнер	11560	40	500	22	15	—	—
Тракторна силосорезкээр силос дараха ногоо хэршэлгэ	»	11560	1000	1000	12	15	—	—
Силоснэ нүхэнүүдтэ ногоо нигтаруулан даралга ба шоройгоор хушалга	кбм	2312	4,0	60	20	20	—	—

Үбһэ хуряалгын түсэбэй зохёогдоходо ажалай нормонууд харагдан шэнэлэгдэһэн, бригаданууд ба фермэнүүдтэ тус тус хүнүүдэй ябаха список бэшэгдэһэн, тракторна агрегадуудта ябаха колхознигууд шэлэгдэһэн, морин сенокосилкануудта машинистнууд томилогдоһон байна.

Энэ жэлдэ тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ ажал хэжэ шадаха үбгэд, хүгшэд, мүн бага наһатад хабаадуулагдаха байна. Тиихэдэ колхозой захиргаанай-управленческэ составай хүнүүд үбһэ хуряалгада ябуулагдажа, туд бүридөө 15 ажалта үдэр олохо ёһотой.

Үбһэ хуряалгада шадаал һаа олон хүнүүдые хабаадуулха зорилготойгоор колхозой правлени энэ хүдэлмэридэ ябаһан колхознигууд, МТС-эй хүдэлмэрилэгшэд ба хамһалсаһан бусад хүнүүдтэ түсхай хуулиин ёһоор хуряаһан үбһэнэйнь арбанай нэгэ хубиие үгэхэ гэжэ шиидхээ. Энэ шиидхэбэри бүхы колхознигуудаар һайшаагдаа.

Нарай үхибүүдтэй эхэнүүдые хүдэлмэридэ хабаадуулхын тулада 3 газарта хүүгэдэй яслинууд ба талмайнууд түхеэрэгдээ.

Колхозой сабшалан, хуряагдаһан үбһэ хаража байхынь тулада хоёр хүнүүд томилогдоо. Тэдэнэр энэ ажалайнгаа хажуугаар сүлөөтэй сагтаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ ябуулагдаха юм. Бэлэдхэгдэһэн үбһэн түсхай комиссяар тушаагдажа абтаад, һүүлдэнь харуулшадта тушаагдажа үгтэхэ байна.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ ябажа байһан колхознигууд ба механизаторнуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар ябуулха, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Манай бүхы бригаданууд болон фермэнүүд газетэнүүд, журналнууд ба хүдөө ажахын литературааар саг болзортоо хангагдажа байха, гадна хоёр бригадануудта радио тодхогдохо.

Партийно-комсомольско эдэбхитэдэй ба агитаторнуудай хүсөөр лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд ба газетэ уншалга хододоо үнгэргэгдэжэ байха. Үбһэ хуряалгада ябажа байгаа тарянажалай ба тракторна бригада, малажалай фермэ бүхэндэ ханын газетэнүүд, «дайшалхы хуудаһанууд» гаргагдажа байха юм.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд үдэр бүхэндэ гаргагдажа, показателиин доскада бэшэгдэхэ, хүдэлмэришэдтэ уншагдажа үгтэхэ байна. Бригаданууд ба фермэнүүдтэ хирэ хирэ болоод үйлэдбэриин суглаанууд үнгэргэгдэжэ, тэдээн дээрэ ажалай ябаса, түсэбэй хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһаниинь зүбшэн хэлсэгдэжэ байха.

Тарянажалай бригадануудта хамтын эдеэ хоол эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Механизаторнууд ба колхознигуудай ажаллаха ба амарха бүхы условинууд байгуулагдаха.

Манай колхоз энэ жэлэй үбһэ хуряалгые богони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ дүүрэн арга боломжотой. Тиимэһээ артелиин гэшүүд ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллаха байна.

П. Цыренжапов, колхозой правлениин түрүүлэгшэ.
Ц. Дашицыренов, колхозой партийна организациин секретарь.
Д. Бадмаев, З. Бандеев, Л-Ц. Очиров, тарянажалай бригадануудай бригадирнууд.
Ленхобоев, тракторна бригадын бригадир.
Г. Султумов, Вампилова, Будаев, Цыремпилов, фермые даагшад.
Г. Норбоев, тэжээл бэлэдхэлэй бригадын бригадир.

☆☆

Иволгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой колхозник Гарма Очирович Очиров 11 жэлдэ луговодоор хүдэлмэрилнэ. Энэ үбгэн колхозник оролдосото ажалаараа артелиингээ гэшүүдэй дунда тон ехэ хүндэтэй болонхой. Колхознигууд тэрээнһээ хододоо зүбшэл һурадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үнинэй луговод Гарма Очирович сабшалангай ба тарянай газар уһалалгын удхашанар тухай, уһалалгые яажа эмхидхэхэ тухай залуу колхознигуудта хөөрэжэ байна.

В. Бродачын фото.

Тэжээл бэлэдхэлэй бригада

Мухаршэбэрэй аймагай «Гигант» колхоздо мүнөө жэлдэ тэжээл бэлэдхэлэй тусгаар бригада эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэнэй урда тээ тарянажалай бригаданууд ба малажалай фермэнүүд тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэдэг һэн. Шэнэ эмхидхэгдэһэн тэжээл бэлэдхэлэй бригадада 32 хүн оруулагдаһан, мори унаа, тэргэ зэмсэгүүд үгтэһэн, мүн Гашейн МТС-эй нэгэ тракторна бригада энэ хүдэлмэридэ элсүүлэгдэһэн байха юм. Энэ тракторна бригада 3 траткортай, хүрьһэ элдүүрилхэ ба сабшалангай-мелиоративна хүдэлмэри хэхэ прицепной элдэб машинануудтай.

Бригадынгаа центрые бариха газар колхозой правлени бригадада үгөө һэн. Бригадынхид тэндээ гэр бариһан, худаг малтаһан, машина зэмсэгүүдээ ба мори унаагаа байлгаха хашаа хороойнуудые бариһан байна. Эдэ бүхы хүдэлмэринүүдые бригадынхид өөһэдынгөө хүсөөр хээ. Юуб гэхэдэ, энэ бригадые эмхидхэхэдээ колхозой правлени тэрээндэ модошо ба түмэршэ дархашуулые оруулһан байгаа.

Бүхы зэмсэг хэрэгсэлнүүдээр хангагдаһан тэжээл бэлэдхэлэй бригадын гэшүүд сабшалан дээрэхи хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа эхилээ һэн. Уһалууриин системэнүүдэй эхинэй хоёр хаалта барихын тула ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Бригадынхид энээнтэй нэгэ доро 10 километр утатай уһалууриин канава һубагуудые һайнаар заһабарилһан байна. Уһалууриин канавануудые саг соонь бэлэдхэһэнэй ашаар бригада сабшалангай газар һайнаар уһалаа. 620 гектар сабшалан 2 дахин уһалагдаһан байгаа. Мүнөө бригадынхид ногоо ургажа байхада сабшалангаа уһалжа байна. Мүн энээнэй урда тээ байһан үтэгтэ сабшаланһаа гадна, мүнөө жэлдэ 60 гектар газарта үтэг хэгдэһэн байха юм. Энэ участок дээрэ наг шэбхэ шэрэлгэдэ малажалай фермэнүүдэй малшад барандаа шахуу хабаадалсаа. Тэдэнэр үтэг хэхэ газарта бүхэли үбэлдөө наг шэбхэ шэрэһэн байна.

Сабшалангай газар үндэһөөрнь һайжаруулга, тэрээниие механизмуудаар хуряалгада бэлэдхэлгээр нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Колхозой правлениин хараалһан хэмжээ-ябуулгануудай ёһоор 5 жэлэй турша соо 400 гектар сабшалангай газар үндэһөөрөө һайжаруулагдаха юм. Энэ хүдэлмэриин заримые бэелүүлэн, МТС-эй сабшалангай-мелиоративна отряд сабшалангай фрезээр 56 гектарай болдог отолһон ба хүрьһыень зөөлэрүүлһэн байна. Энэ талмайн 26 гектартань хээрын ногоонууд таригдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоз сабшалангай һайн участогууд дээрэһээ эдеэшэһэн үрһэтэй ногоо хуряажа, МС гэжэ молотилкаар сохижо, хүсэд хүрэхэ үрһэ бэлэдхэһэн байгаа. Үлэгшэ 30 гектар газарта зелёнко таригдаа. Эндэһээ хуряагдаһан зелёнко колхозой һаамхай үнеэдтэ эдюулхэ ногоон конвейер эмхидхэхын түлөө хэрэглэгдэхэ юм.

Тиихэдэ тракторна бригадынхид 50 гектар сабшалан бургааһа һөөгүүдһээ сэбэрлээ. Мүнөө воскресннгүүд эмхидхэгдэжэ, ходоро татагдаһан бургааһа һөөгүүд обоологдожо байна. Хоёр иимэ воскресннгүүд үнгэргэгдэжэ, тэдээндэ 130 — 170 хүн хабаадаа.

Тус бригада сабшалан һайжаруулха, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри хэхын хажуугаар тэжээлэй севооборотуудай полинууд ба фермэ шадарай участогууд дээрэ нилээд ехэ таряа, тэжээлэй ногоо болон корнеплодуудые тарияа. 22 гектар үлүүтэй силоснэ культуранууд (наран сэсэг ба кукуруза), 16 гектар турнепс, 40 гектар хяаг, 34 гектар шэниисэ, 40 гектар овёс таригдаа. Мүнөө зелёнко таригдажа дүүргэгдэхэеэ байна. Хамта 125 гектар зелёнко таригдаха юм. Олон жэлэй ногоонуудһаа мүнөө жэлдэ 54 гектар үндэһэлигбэшэ хяаг, 23 гектар люцернэ хуряагдаха байна.

Ойротожо байгаа үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ бэлэдхэн, тэжээл бэлэдхэлэй бригадынхид бүхы сенокосилканууд ба морин тармуурнуудаа заһабарилаад, мүнөө гар узүүрэй зэр зэмсэг хүсэд хүрэхөөр түхеэржэ байна. Тракторна бригадын үбһэ хуряалгын машинанууд мүн лэ барандаа заһагданхай. Мүнөө бригадынхид силосэй нүхэнүүдые сэбэрлэжэ ба ханалжа дүүргүүтэ байна. Июниин хуушаар тэдэнэр эртын силос даража эхилхэнь. Иимэ силос дарахын тула тэжээлэй севооборотой нэгэ поли дээрэ эртэ таригдаһан наран сэсэг һайнаар ургажа байна.

М. Александров.

Үбһэ хуряалгада бэлэдхэнэгүй

Закаменай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоз яһала олон адуу малтай юм. Тиимэһээ ерэхэ үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тула малдаа элбэг ехэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэлые мүнөө шамдуулха саг болоо. Гэбэшье, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ машина зэмсэгүүд энэ колхоздо шанар муутайгаар, нобшо удаанаар заһагдажа байна. Аса, тармуур хэхэ модон эртээнһээ абтаагүй. Мори унаагай тоног зэмсэг мүн лэ заһагдаатүй байһаар. Мүнөө эртын силос дараха ба набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ таарамжатай үе болонхой. Теэд эдэ хүдэлмэринүүдтэ ябаха бригадануудшье эмхидхэгдээгүй байха юм. Колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Шагдуров үбһэ хуряалгада бэлэдхэлые түргэдхэхэ, эртын силос даралга ба набшаһата тэжээл бэлэдхэлгые эмхидхэхэ хэмжээнүүдые абанагүй.

Гадна, үнгэрэгшэ хабартаа сабшалангай газар сэбэрлэлгэдэ хүсэд анхарал хандуулагдаагүй байгаа. Болдог гэжэ сабшалангай газар ехэ шулуутай аад, сэбэрлэгдээгүй. Теэд колхоз энэ газарые мүнөө жэлдэ сабшахаар хараална. Тус колхоздо луговодууд огто хүдэлмэрилдэггүй, сабшалан һайжаруулгын хүдэлмэри хэгдэхэеэ болишонхой. Сабшалан дээрэ үбэлдөө өөдтэй наг шэбхэ шэрэгдээгүй. Мүн шубуунай аргал, үнэһэ гэхэ мэтын үтэгжүүлгэнүүд бага зэргэ суглуулагдабашье, хэрэглэгдээгүй хэбтэһэн зандаа. Тиихэдэ зарим малай гүүртэнүүд мэнэ һая болотор сабшалан дээрэһээ гаргагдаагүй байгаа. Посхоод заһагдаагүй, үүдэнүүдынь эбдэрхэй байха юм. Урда жэлнүүдтэ энэ колхоз сабшалангаа дутуу сабшадаг һэн. Арай гэжэ нэгэ бага силос дарадаг, набшаһата тэжээл бэлэдхэдэг болобошье, тэрэнээ малдаа хүсэд эдюулэнгүй гутаадаг байгаа.

Энээнэй урда тээ үбһэ хуряалгын үедэ колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэдэггүй, газетэ, журналнууд абаашагдадаггүй, ханын газетэнүүд гаргагдадаггүй, нүүдэл наймаан эмхидхэгдэдэггүй һэн.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд урда жэлнүүдэйнгээ алдуу дутуунуудые дахин дабтахагүйн түлөө үбһэ хуряалгада һайнаар ба түргэнөөр бэлэдхэхэ хэмжээнүүдые дары сагаа абаха ёһотой.

В. Очиров.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сесси дээрэ

БУДАПЕШТ, июниин 18. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үсэгэлдэр үглөөнэй заседани Го Мо-жогой түрүүлэлгэ доро нээгдэбэ. «Хэлсээнүүд ба уласхоорондын байдалай түгшүүрилые һуларуулга» гэһэн сессиин зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи пункт тушаа дискусси боложо үргэлжэлөө.

Уласхоорондын харилсаануудта буу зэбсэгэй ба дайнай хэлэнэй орондо хэлсээнэй хэлэ хэрэглэхэ гэжэ агууехэ гүрэнүүдтэ хандаһан хандалгада хүнүүдэй гар табилгые уранзохёолшодой, уранзураашадай, эрдэмтэдэй эмхидхэхые канадска уранзохёолшо Лилиан Виен дурадхаба.

Англиин эрдэмтэ-биохимик, химическэ наукануудай талаар Нобелевско шангай лауреат Ричард Синг бата бэхи эб найрамдал туйлаха зам тодорхойлхо талаар энэ сессидэ хабаадагшадай гүйсэд нэгэн һаналтай байһаниие тэмдэглэбэ. Сессидэ хабаадагшадай хэлэһэн үгэһөө харахада, тиимэ зам хадаа гүрэнүүдэй хоорондо хэлсээ хэхэ зам мүн.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн Ванда Василевская арадуудай хоорондохи культурна ба научна холбооной проблемэнүүдтэ үгэеэ зорюулба. Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзда гадаадын олон зуугаад делегаци ошоо гэжэ Ванда Василевская хэлэбэ. Гадаадын авторнуудай номууд урдынхидал адляар олон миллион тиражтайгаар хэблэгдэнэ, Советскэ олон зуугаад театрнуудай сценэ дээрэ гадаадын авторнуудай пьесэнүүд табигдана. Гэбэшье, эдэ бүгэдэ баага байна гэжэ тоолонобди. Ушарынь, бүхы дэлхэйн арадууд эб найрамдал улам ехээр хүсэнэ. Бусад оронуудтай культурна ба научна холбоогоо нилээд үргэдхэхөөр советскэ үргэн олониитын бэлэн байһан тухай советскэ делегаци Эб найрамдалай Советдэй сесси дээрэ мэдүүлхэ эрхэтэй байна.

Сессидэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй урижа асарһан хүнүүдэй нэгэн, францускa аббат Депьер хадаа өөрынгөө харюусалгые, өөрынгөө хүсые мүнөө олон миллион шэнэ хүнүүдэй мэдэрһэн баримтые зааба.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн, эб найрамдал хамгаалха японско комитедэй түрүүлэгшэ профессор Икуо Ояма хадаа Японидо эб найрамдалай түлөө хүдэлөөнэй далайса тухай хэлэбэ.

Мүнөө үедэ Японидо эб найрамдалай ба бэеэ даанхай байдалай түлөө хүдэлөөнэй түргэн ургалта харагдана гэжэ Ояма саашаа хэлэбэ. Хитадтай ба Советскэ Союзтай дипломатическа ба худалдаа наймаанай нормальна харилсаа һэргээхэ тухай эрилтые японско арад улам үргэнөөр дэмжэнэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн Эжени Коттон Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үүргэ ба состав тухай сессиин зүблэхэ зүйлэй 2-дохи пункт тушаа үгэ хэлэбэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үүргэ юуб гэхэдэ, уласхоорондын шухала бүхы событинууд тухай топ зүбөөр арадуудта мэдээсэхын тула тэдээнтэй саг үргэлжэ холбоотой байха болоно гэжэ Эжени Коттон хэлэбэ.

Эжени Коттон хадаа эхэнэрнүүдэй Уласхоорондын демократическа федерациин составта ородог 140 миллион эхэнэрнүүдэй үмэнэһөө, мүн Копенгагенда һая дүүрэһэн эхэнэрнүүдэй Бүхэдэлхэйн конгресстэ хабаадаһан 70 ороной эхэнэрнүүдэй үмэнэһөө Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сессидэ амаршалга хүргэбэ.

Заседани дээрэ венгерскэ католическа сүмын архиепископ Цапик, румынска делегат Даниэль Лоппол, Чилиин генерал Карлос Вергара Монтеро, «Пакистан Таймс» гэжэ пакистанска газетэ хэблэгшэ Мазхар Али-хан, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй урижа асарһан Якобинецуудай клубай түрүүлэгшэ Эрнио (Франци) гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн, уранзохёолшо Хуан Маринельо (Куба), д'Астье де ла Вижери гэгшэдэй үгэ хэлэһэнэй һүүлээр сессиин саашанхи хүдэлмэриин гурим тухай президиумэй дурадхал сессидэ хабаадагшадай үзэмжэдэ табигдаба.

Президиум хадаа иимэ комиссинүүдые байгуулха гэжэ дурадхаба:

1) Хэлсээ хэхын түлөө кампани ябуулха юрэнхы принципүүдые найруулха, ниитэ-политическэ асуудалнууд тушаа комисси.

2) Энэ кампани ябуулха бодото формонууд ба методуудые зохёохо, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үүргые хаража үзэхэ комисси.

3) Культурна харилсаанай асуудалнууд тушаа комисси.

***

Июниин 17-до Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй бюрогой гэшүүн Н. Тихоновэй түрүүлэлгэ доро болоһон Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сессиин үдэшын заседани дээрэ элитэ эрдэмтэ, профессор Сатьен Бос (Инди) үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа индийскэ арадай эб найрамдалда ехэ дуратай байһаниие үгэ соогоо тэмдэглэбэ.

Тэрэнэй һүүлээр Японийн гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо байһан Кумаици Ямамото гэгшэдэ үгэ үгтэбэ. Японо-хитадай худалдаа наймаанда туһалха японско общественные мүнөө тэрэ толгойлно. Япони хадаа Хитадтай худалдаа наймаа хэнгүйгөөр байжа шадахагүй юм гэжэ тэрэ мэдүүлбэ, Хитадай Арадай Республикые ООН-до абтаха байха гэжэ найдаһанаа мэдүүлбэ.

Сессидэ хабаадагшад Вьетнамай түлөөлэгшэ Нгуен Ксюан Туй гэгшые халуунаар угтаба.

Тэрэнэй һүүлээр английска Ковентри городой муниципалитедэй гэшүүн лейборист Эдвард Диксон үгэ хэлэбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй генеральна секретарь Жан Лаффит Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үүргэ ба состав тухай асуудалаар тогтон хэлэбэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет хадаа 1950 оной ноябрь һарада Варшавада эб найрамдалай тала баригшадай хоёрдохи конгрессээр бии болгогдоһон юм гэжэ Лаффит һануулба. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ арадуудай хоорондо уулзалга хэхэ саг үргэлжын арга боломжо хангаха гээшэ Советдэй зорилгонь болоһон байгаа.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совет хадаа арад бүхэнэй зүгһөө дэмжэгдэхэ дэлхэйн удхашанартай хэмжээ-ябуулгануудые үүсхэдэг байна.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй энэ шэнжые саашадаа сахиха гэжэ тухайлнаб гээд Лаффит хэлэбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй политикын үндэһэлэгдэһэн принципүүд сахигдаха ёһотой. Эдэ принципүүд иимэ хоёр заабаритай гэбэл:

Дэлхэйдэ байгаа системэнүүд хадаа зэргэлээд амгалан байжа шадаха ба амгалан байха ёһотой.

Нацануудай хоорондо байһан бүхы зүрилдөөнүүд хэлсээнэй туһаламжатайгаар, амгалан ёһоор шиидхэгдэжэ болохо байна.

Үнгэрһэн үе соо Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй дүүргэһэн үүргые бүрин тодорхойлхо ябадал мүнөөнэй сессиин зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Лаффидай хамаадаһан хоёрдохи асуудал хадаа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй ба бусад организацинуудай хоорондохи харилсаанууд тухай хэлэнэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэ 70 ороной түлөөлэгшэд ороно. Тус Советдэ 296 гэшүүд тоологдоно гэжэ Лаффит хэлэбэ. Тэрээндэ эрдэмтэд, искусствын ажал-ябуулагшад, промышленнигууд, ажалшад, уранзохёолшод, сэрэгэй, политическэ ба шажанай ажалябуулагшад оролсоно.

Үдэшын заседани дээрэ польско уранзохёолшо, эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэпольско комитедэй түрүүлэгшэ Ивашкевич, Грета Форкхаммер (Дани), Египедэй түлөөлэгшэ Сеза Набрави, демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин генеральна секретарь Жак Дени, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн, голландска пастор Гуго Ван Дален, Израилиин түлөөлэгшэ поэт Абрам Шлепский, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй гэшүүн Иоганнес Бехер (Германска Демократическа Республика), Исландиин Эб найрамдалай тала баригшадай национальна комитедэй түрүүлэгшэ Кристен Андрессон, Ирандахи спортивна клубай хүтэлбэрилэгшэ Монир Мехран, медицинын д-р Андреа Андреен (Швеци), эб найрамдалай тала баригшадай израильска хүдэлөөнэй түлөөлэгшэ профессор Айзенштадт, эб найрамдалай тала баригшадай урда-африканска хүдэлөөнэй эдэбхитэй ажалябуулагша священник Томпсон гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сессиин хүндэлэлдэ Будапештдэ 100 мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болобо

БУДАПЕШТ, июниин 19. (ТАСС). Эндэ боложо байгаа эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сессиин хүндэлэлдэ митинг мүнөөдэр Будапештдэ болобо.

Будапештын 100 мянга гаран ажалшад Кошутын талмай дээрэ, тэрээндэ дүтэ байгаа үйлсэнүүдтэ сугларба. Тэдэнэр бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха гэһэн өөрынгөө эбдэршэгүй дура хүсэлые дахин мэдүүлхын тула иишэ ерэбэ.

Эб найрамдалай бүхэвенгерскэ советдэй түрүүлэгшэ профессор Эржебет Андич митинг нээбэ.

Эб найрамдалай венгерскэ тала баригшадай, бүхы венгерскэ арадай үмэнэһөө тэрэ хадаа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй сессидэ хабаадагшадые халуунаар амаршалаа.

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй үмэнэһөө эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй генеральна секретарь Жан Лаффит сессидэ хабаадагшадые халуунаар хүлеэн абаһанайнь түлөө венгерскэ арадта, Венгерскэ Арадай Республикын правительствода, Эб найрамдалай Бүхэвенгерскэ советдэ баясхалан хүргэбэ.

Жан Лаффит эб найрамдал хамгаалхын түлөө хүдэлөөнэй амжалтанууд тухай хэлэбэ. Эдэ амжалтануудай ехэ байбашье, һанаа амарха хэрэггүй гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Сессидэ хабаадагшад Эб найрамдалай түлөө тэмсэлые һуларуулхагүй гэжэ уряалаад, энэ байдалые тэмдэглээ.

Арадуудай эб найрамдал ба хани барисаан тээшэ эрмэлзэдэг советскэ арадай дура хүсэл хубилашагүй юм гэжэ советскэ делегат А. Сурков тэмдэглэбэ. Арадуудай хоорондо экономическа, культурна ба бусад харилсаануудые үргэдхэхын түлөө, уласхоорондын харилсаануудта түгшүүрилые һуларуулха, «хүйтэн дайниие» зогсоохо гэжэ уряалһан үгэнүүд Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Советдэй энэ сесси дээрэ онсо хүсэтэйгөөр соностоно гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Ли Дэ-Цюань (Хитад) эб найрамдалай хэрэгэй түлөө тэмсэжэ байгаа венгерскэ арадта үнэн зүрхэнэйнгөө баясхалан хүргэбэ.

Хан Сер Я Венгриин арадта корейскэ арадай халуун хани барисаанай амаршалгые хүргэбэ.

Митинг дээрэ д'Арбусье (Хара Африка), Моника Фелтон (Англи), Мэри Фримэн (США), Мемиханд Касхивал (Инди) гэгшэд үгэ хэлэбэ. Индиин элитэ дууша пандит Онкар Наф Такор эб найрамдал тухай дуу дуулаа.

Митинг дээрэ сугларһан венгерскэ столицын ажалшад арадуудай һанал бодолые, эб найрамдал хамгаалха гэһэн тэдэнэй эрид шиидэнги байдалые мэдүүлһэн ораторнуудай хэлэһэн үгые угаа ехэ баяртайгаар шагнаба. «Корейдэ эб найрамдал хангаха!», «Бидэнэр эб найрамдал хүсэнэбди!», «Эб найрамдалай түлөө тэмсэгты!» гэһэн олон мянган хүнэй хашхаралдаанууд наранай гэрэлдэ яларан байһан талмайгаар сууряатан соностобо. Энээндэ харюу болоһон шэнгеэр, сессиин олон зуугаад делегадууд трибуна дээрэ байгаад, гарнуудаа толгой дээрээ, шангаар адхалсаба. Энэ хадаа бүхы дэлхэйн арадуудай эб найрамдалые нэгэн һаналаар хүсэдэг, нэгэн сэдьхэлтэй байдаг, нэгэдэл туйладаг байһанай тодорхой гэршэнь байгаа.

Үбгэ һамган Розенбергтэниие саазалан алалга

НЬЮ-ЙОРК, июниин 20. (ТАСС). Үсэгэлдэр нью-йоркско сагаар 20.00 часта Синг-Синг түрмэдэ үбгэ һамган Розенбергтэн саазалан алагдаа.

Саазалан алахаһаа хахад часай урда тээ Эйзенхауэр хадаа намайе ба минии үбгэнние үршөөгыт гэһэн Этель Розенбергын өөрынь гуйлтые буруушааба.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июниин 20. (ТАСС). Корейскэ Арадай армиин ба Хитадай арадай һайндуратанай частьнууд Юртон деревниһээ зүүн урагшаа хоёр километртэ дайсанда эсэргүү хатуу шанга байлдаануудые хэбэ гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани мүнөөдэр мэдээсэбэ. Дайсанай полк 20 гаран самолёдуудаар дэмжэгдэжэ, арадай сэрэгүүдэй эзэлэн байһан газарнуудта шэрүүн шангаар 10 гаран дахин добтолбо. Гэбэшье, дайсанай бүхы добтолгонууд гэдэргээ сохигдоо.

Үсэгэлдэр һүни американска агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй 15 хүндэ бомбардировщигууд Пхеньян городые хаа хамаагүйгөөр бомбодобо, тэрэ үедэ олон арбаад үхибүүд, хүгшэд, эхэнэрнүүд алагдаба. 30 гаран землянка һандаргагдаа.

Арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад мүнөөдэр дайсанай 4 самолёт унагаажа, 5-ые гэмтээгээ.

ПХЕНЬЯН, июниин 21. (ТАСС). Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай Армиин Главна командовани июниин 21-дэ иигэжэ мэдээсэбэ:

Үнгэрһэн үдэр бүхы фронтнууд дээрэ артиллерийскэ байлдаанууд хэгдэбэ. Онсо хубилалтанууд болоогүй.

Үсэгэлдэр һүни американска авиаци Синьыйчжу ба Намси гэжэ газарнуудые зэрлигээр бомбодоо.

Мүнөөдэр арадай армиин зенитнэ частьнууд ба дайсанай самолёдуудые агнан буудагшад дайсанай гурбан самолёт унагааба. Хоёр самолёдыень гэмтээбэ.

Баруун-берлинскэ провокатор Кальковскиие мүшхэһэн тухай Германска Демократическа Республикын мүрдэлгын органуудай мэдээсэл

БЕРЛИН, июниин 19. (ТАСС). Берлинэй демократическа сектортэ баруун-берлинскэ агентнуудэй хорото аашануудые гаргаһантай дашарамдуулан Германска Демократическа Республикын аюулгүйе хамгаалха органууд олон тоото провокаторнуудые арестовалаа. Июниин 17-до арестовалагдаһан Вернер Кальковский гэгшые мүшхэлгын доро дурсагдаһан протоколые мүрдэлгын органууд толилһон байна. Протокол хадаа хуулиин эрилтэтэй зохилдуулагдан, мүшхүүлэгшэдэ үгтэжэ, шалгагдаһан, баталагдаһан байна.

Вернер Кальковский 1916 ондо Гюстров Мекленбургда түрөө, немец, партийнабэшэ, һамгатай, артистын мэргэжэлтэй, хүдэлмэригүй. Тэрэ хадаа Берлиндэ Науништрасс 34-дэ ажаһуудаг.

АСУУДАЛ: Берлинэй ямар секторто ажаһуунабта?

ХАРЮУ: Берлинэй американска секторто ажаһуунаб.

АСУУДАЛ: Берлинэй демократическа секторэй территори дээрэ гуримгүй байдал гаргахые һэдэжэ байтараа бусад хүнүүдтэй хамта танай арестовалагдаһан ябадал ямар ушартайб?

ХАРЮУ: Июниин 17-ной үглөөгүүр 90-һээ үсөөн бэшэ хүнүүдтэй группатай хамта Баруун Берлинһээ демократическа сектор худар эльгээгдэһэн байгааб. Бидэнэр тэндэ гуримгүй байдал гаргаха, бастовалжа байһан хүдэлмэришэдые энэ байдалда татан оруулха хүсэлтэй байгаабди.

АСУУДАЛ: Иимэ даалгабари хэн таанарта үгөөб?

ХАРЮУ: Июниин 16-най үдэшын 6 часта минии квартирада Паюль Гюнтинг гэгшэ ерээ, би тэрээниие Гюстровтэ таниха болоо һэм, тэрэ хадаа Баруун Берлиндэ ажаһуудаг юм. Тэрэ хадаа ехэ хүлһэ абажа, Берлинэй демократическа секторто гуримгүй байдал эмхидхэлгэдэ хабаадахые намда дурадхаһан байгаа. Демократическа сектортохи хүдэлмэришэдэй зарим хубиинь забастовко эхилхээ байһан туладань тэрэ гуримгүй байдал эмхидхэлгэ хүнгэдхэгдэжэ үгэхэ юм, энэ забастовкые үймөөн болгохо хэрэгтэй гэжэ Гюнтинг намда хэлээ һэн. Энээниие дуулаад байхадаа тэрэ гэмтэ хэрэгтэ хабаадахаб гэһэн байгааб, юуб гэхэдэ, би мүнгэ олохо дуратай байгааб.

АСУУДАЛ: Энээн тухайдаа тодорхойгоор хэлэгты.

ХАРЮУ: Гюнтинг миниихиһээ гараха дээрээ июниин 17-ной үглөөнэй 8 часта Брейтенбахплацта ошоод байхаш гээ һэн. Би хэлээшээрнь ошооб. Хэлсэһэн газартаа заагдаһан сагтань ерэхэдэмни намһаа гадна, доогуур абажа хэлэхэдэ, 90 хүн байгаа һэн, тэдээнэй дунда Иозеф Шнейдер, Георг Герке, Рейнгольд Мароль, Рудольф Эншинский, Ваольтер Хальк ба Гюнтер Нимец гэгшэд байлсаа. Пауль Гюнтинг, Ганс Юрген ба формоёо үмдэһэн американец Хивер гэгшэд сугларагшадые толгойлжо байгаа. Тэрэ американец хоёр звездочкотой погонуудтай байгаа. Берлинэй демократическа секторто ошоод, тэндэ бастовалжа байһан хүдэлмэрилэгшэдтэй ниилээд, амгалан забастовкые Германска Демократическа Республикын правительствые унагааха эрилтэтэй үймөөн болгохо зорилготойт гэжэ Гюнтинг сугларагшадта мэдүүлээ һэн.

Гуримгүй байдалда бидэнэр өөһэдөө эршэтэйгээр хабаадаха ёһотойбди гэжэ Гюнтинг бидэнэртэ саашань хэлээ. Бидэнэр правительственна байшангуудта добтолхо, галдан шатааха, магазинуудые тонохо, арадай полициинхидые унатар сохихо, органуудта (засагай —ТАСС-эй коррой ажагл.) эсэргүүсэн тэмсэхэ, мүн зэбсэг хэрэглэхэ гэһэн даалгабари абаабди.

Тэрээнэй һүүлээр американец Хивер үгэ хэлээ. Тэрэ хадаа зорилгоёо шадаал һаа һайнаар дүүргэгты гэжэ бидэниие уряалаа, таанад сооһоо хүн бүхэнтнай 3 һарын амаралтада эльгээгдэхэ гэжэ хэлээ. Бидэнэр сооһоо хүдэлмэригүйшүүлнай энээнэй һүүлээр баруун-берлинскэ полицида абтаха, ехэ салин абаха гэгдэһэн байна.

Гадна, демократическа секторһээ бусажа ерэһэнэй һүүлээр туд бүридөө баруунай 50 марка абахат гээ һэн.

АСУУДАЛ: Провокаци бэелүүлхын тула демократическа секторэй хүдэлмэришэд тушаа та, танай ханинар юу хэһэн байнат?

ХАРЮУ: Гуримгүй байдал эмхидхэхэ тушаа заабари абаһанай һүүлээр бидэнэр монсогойрон жагсаад, Потсдамска хүүргэ дээгүүр Потсдамска талмай худар ошообди. Тэндэ бидэнэр бастовалжа байгаашадтай ниилээбди. Энэ үеһөө эхилээд бидэнэр манай зорилгые бэелүүлжэ захалаабди: бидэнэр лозунгнуудые хашхаралдан, Германска Демократическа Республикын правительствода ба засагай бусад органуудта эсэргүүсэлгэдэ зониие тухираабди.

Манай группа соо 20-ёод хүн бензинтэй бутылкануудтай ябаа, тэдэнэр гэр байшангуудые шатаахын тула Потсдамска хүүргэ дээрэ ябахадаа американска ашаанай машина дээрэһээ тэдээниие абаһан байгаа. Жэшээлэн хэлэхэдэ, Гюнтер Нимец минии хараһаар байтар нэгэ тиимэ бутылка абаа һэн.

Бензинтэй бутылкануудые абажа ябаашаднай Потсдамска талмай дээрэ зарим байшангуудые шатаажа захалаа. Тэндэ ХО-гэй магазинай (гүрэнэй худалдаанай магазин —ТАСС-эй коррой ажагл.) шатаагдахыень би өөрөө хараа һэм. Гюнтер Нимец өөрынгөө бутылкые энэ байшан тээшэ шэдэжэрхёо. Гадна манай группа сооһоо олон хүнүүд арадай полициинхидые шулуугаар шэдэһэн, сонхын шэлнүүдые тэһэлһэн байна. Тиин бидэнэр зонтой хамта Лейпцигерштрасстахи правительственна байшан хүрэтэр ерээд, тэндэ аашалжа үргэлжэлөөбди. Энэ үедэ арадай полициие ба советскэ танкнуудай экипажуудые буудаһан байнабди.

АСУУДАЛ: Та өөрөө буудаа гүт?

ХАРЮУ: Би буудаагүйб, юуб гэхэдэ, буугүй байгааб, гэбэшье Ганс Юрген гэгшын ород солдадые револьверээр буудахыень лаб хараа һэм. Тэрэнэй алууլһан үгыень мэдэнэгүйб. Лейпцигерштрассa минии үүргэ юун байгааб гэхэдэ, «Правительствые зайлуулан хаягты!» гэһэн ба бусад доромжололто лозунгнуудые хашхаран, правительствода эсэргүүсэлгэдэ зониие тухирдаг байгааб. Зониие тухиралгада американецууд ехэ дэмжэлгэ үзүүлээ, юуб гэхэдэ, тэдээнэй заабаряар хоёр ехэ репродукторнууд секторэй хилэ дээрэ тодхогдоод, тухиралгын үгэнүүдые немец ба ород хэлэнүүд дээрэ таһалгаряагүй дамжуулжа байгаа. Антон Леффлер ород хэлэн дээрэ үгэ хэлээ. Тэрэ хадаа үймөө гаргагшадта эсэргүү юумэ бү хэгты, Баруун Берлин худар ошогты гэжэ полициие ба ородой сэрэгүүдые уряалаа.

БЭЛИГТЭ ДУУША

Ирагуу һайхан хоолойтой бэлигтэ дууша Лхасаран Линховоин Ленинэй ордентэ оперо ба балетэй театрта хоёр жэлэй туршада хүдэлмэрилөөд, Чайковскиин нэрэмжэтэ консерваторидо һурахаяа хэдэн жэлэй Москва ошоһон юм. Тэндэһээ Ленинградска консерватори ошоод, мүнөө Бурят-монголой студида һуралсажа байна.

Консерваторидо һуралсажа байха зуураа, Лхасаран Линховоин залуушуулай ба студентнэрэй уласхоорондын фестивальда хоёр удаа хабаадалсаа һэн. 1951 ондо Берлиндэ тэрэнэй хүсэтэ һайхан басслон мянган харагшадай дура сэдьхэлые хүдэлгэжэ, замхашагүй альгаташалгаар һайшаагдаһан байгаа.

Өөрынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхын түлөө сухаришагүй зоригтойгоор һуралсажа, нүхэр Линховоин эрхим амжалтануудые туйлана. Мүнөө энэ нүхэр Чайковскиин, Римский-Корсаковай, Бородинай, Даргомыжскиин, Россиниин зохёоһон оперонуудай басова гол партинуудые эрхимээр гүйсэдхэдэг болонхой.

Һаяхан Бурят-Монголой арадай артист залуу дууша Л. Линховоин түрэл городтоо ерэжэ концерт үгөө. Композитор Берлинскиин «Илалтын дуун» тэрэ гоё һайханаар дуулажа, олониие баясуулаа. Мүн Бородинай «Князь Игорь» гэжэ оперо сооһоо Кончагай ари, Даргомыжскиин «Русалка» сооһоо Мельнигэй ари, ород ба бурят арадай дуунуудые артист амжалтатайгаар гүйсэдхөө.

Мүнөө Лхасаран Линховоин «Забайкальеын тайга соо» гэжэ кинокартинада буулгагдахаар Байгал шадар ошобо.

Е. Ринчинова.

Фотонь **З. Веснинагай.**

Бичурын аймагай һонинууд

Шубуунай байра баригдаба

Маргинтын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой барилгын бригада малай байра барилгын һарые эршэмтэйгээр үнгэргэжэ байна. Һаяхан тэндэ 700 толгой шубуунай байха типовой байра ашаглалгада оруулагдаба.

7 жэлэй шэнэ һургуули

1953—54 һуралсалай жэлдэ Билютай тосхондохи эхин һургуули долоон жэлэй болгогдохонь.

Мүнөө Круминай нэрэмжэтэ колхоз тус һургуулиин орохо нэмэлтэ байра барижа байна.

Аймагай пионерскэ лагерь

Июниин 20-до Красный Яр тосхоной оршондо, Хилок голой эрьедэ аймагай пионерскэ лагерь нээгдэбэ. Энэ лагерьта хамта дээрээ 82 хүүгэд амаржа гараха юм.

Нарһа тариба

Шэбэртын лесничество Хайсагар гэжэ участогта 3 гектар талмай дээрэ нарһа һуулгаба. Таригдаһан модониинь һайнаар ургажа байна.

Ф. Степанов.

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Советдэй Президиум нүхэр **Попов** Георгий Михайловичые СССР-һээ Польско Арадай Республикада байха Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посолоор томилбо.

* * *

СССР-эй Верховно Советдэй Президиум ондоо хүдэлмэридэ оруулагдаһантайнь дашарамдуулан, нүхэр **Соболев** Аркадий Александровичые СССР-һээ Польско Арадай Республикада байгаа Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посолой уялгануудһаа сүлөөлбэ.

Редактор **Б. Ц. ЦЫЖИПОВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 10-17, пропаганды и переводов— 6-84, культуры и быта, промышленности— 4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00563. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.